

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA

Preu : 20 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 2'50 pessetes trimestre

UNA ALTRA GRAN SETMANA

La qüestió religiosa

El debat sobre la qüestió religiosa haurà ocupat dues «grans setmanes». La discussió, conduïda amb un dramatisme poc freqüent, ha passat pel país. Va obrir el debat el ministre de Justícia, senyor Fernando de los Ríos. Va parlar a títol personal, i el seu discurs, encara que de to conciliador i de forma moderadíssima, tenia més abast del que van suposar àdhuc els seus amics de la minoria socialista. I després ha parlat tothom. Hi ha hagut quatre tipus de

material humà, estudiés les causes de la impopularitat dels jesuïtes. Seria absurd de suposar que aquesta impopularitat es funda en una llegenda, i que les causes que la determinen només existeixen en la imaginació dels seus adversaris. Sembla que l'assagista hauria de començar preguntant-los: «Com és que tenint tant talent com us concediu i suposeu, heu pogut arribar a fer-vos tan antipàtics?» L'assagista, però, existeix. La literatura relativa als jesuïtes po-

Els Dijous — Blancs

De l'acumulació de càrrecs

L'adveniment de la República suggereix el següent apòleg:

Una vegada era un home que, de resultes d'una tendència excessiva a la dissolució de conducta, menava una vida completament malsana. Dormia poc, bevia massa; perdé la gana; treballà desordenadament i abusà de tot allò que la sana filosofia, sense condemnar-ho del tot, tampoc no sabia aprovar-ho. Aviat, de resultes, el seu organisme perdé totes les defenses; aparentment estava bo, i àdhuc algun dia meravellaren les seves brutalitats; però era segur que al primer microbi que se li instal·lés, l'home cauria sense combat.

I així fou. Un dia va morir-se com un polllet. Els microbis l'havien vençut.

Aleshores, els que quedaren en vida, tingueren dues feines: d'enterrar el cadàver i de desinfectar la casa.

Car és evident que en tot moviment de revolució o d'oposició marxen plegats dues menes de gent. Els que viuen «per» i els que viuen «de». Perquè tota virtut té com a caricatura un vici amb la fesomia d'aquella i la dels que pateixen fam i set de justícia és el vividor catastròfic.

Aquest apòleg i la moralitat que se'n desprèn, són actualíssims ara com ara. Ja veieu la República combatuda per unes dretes; però també per unes extremes esquerres, que no tenen d'esquerra cap més qualitat que la d'ésser extremes.

Però, descendim a detalls més concrets... car no pensem pas moralitzar en general, que és com no fer res. Fixem-nos en un mal concret, en una relíquia que ens ha deixat aquell desordre, que és company de tots els moments, de trasbals i que potser en constitueix una de les glòries, sempre que duri només aquells moments: Ens referim a l'acumulació de càrrecs.

Evident que de primer antuvi era imprescindible. Els que menaven el canvi de règim no podien escampar el poder, i això per dues raons: Perquè calia decidir ràpidament i la normalitat com estem, aquesta acumulació té efectes contraproduents. En primer lloc és grotesca, de manera que, en comptes d'augmentar l'autoritat d'aquell que se'n beneficia, la minva terriblement amb l'arma del ridícul. Després és sospitosa i atia la maledicència. En tercer lloc és immoral i tirànica i no pot donar altre fruit que l'usual de les immoralitats i les tirànies: empobriment de l'esperit cívic de la nació sencera a canvi de l'enriquiment d'alguns particulars.

Nosaltres opinem que els que ara manen són gent discreta i que poseeix el sentit de la decència i, si més no, el del ridícul. Flaqueses ben humanes, set de glòria, afany de poder, eufòria confortable, els poden haver endormiscat en unes delícies de Capua. Però serà un instant i cessarà aviat aquesta somnolència damunt d'uns llovers, per altra banda ben legítims i que serien malaguanysats si hom no en feia bon ús.

R. LL.

MIRADOR INDISCRET

L'anarquista de Terrassa

A les penúltimes eleccions (suposant que les del diumenge passat seran les últimes) esdevingué aquesta escena.

Entra dins un col·legi electoral un home «vestit d'anarquista»; tronat, amb gorra, hirsut, un caliqueny penjant a un recó de llavi, una expressió ferotge i un caminar de «baranda».

L'interventor de la Lliga es posa a l'aguait: no cal dir que va exigir-li els documents.

—Cèdula?

—Mai no n'he treta.

—Doncs, cartilla militar.

—Sóc prófug.

—Com acreditareu, doncs, la personalitat?

L'home que sí que es treu un carnet de l'Unic.

No hi havia dubte; i, naturalment, l'interventor de la Lliga va negar tot valor al document.

—Doncs que es f... En Rahola — féu l'anarquista, esqueixant una candidatura de la Lliga que fins aleshores ningú no s'havia adonat — o poder de la suggestió! — que duia als dits.

Floretes de Don Inda

Eixint els ministres de la sessió a la qual havia pronunciat el senyor Fernando de los Ríos el seu famós discurs, el senyor Prieto, diuen, va acostar-se-li i va adreçar-li aquest epigrama:

—El professor, espléndido; pero el político, hecho una m...

«Marcellinus eris»

L'altre dia, durant una de les sessions més turmentoses, el diputat Marial, pels passadissos del Congrés comentava amb un grup d'amics la gravetat de la situació.

En aquestes, un diputat que acabava d'arribar del carrer, va acostar-se al grup i, en sentir els comentaris, feu:

—No us capiqueu, que no passarà res.

—D'on ho heu tret, si veniu del carrer?

—Per això mateix. He vist Marcellí Domingo que entrava amb mi: quan ell s'acosta, senyal que no hi ha perill.

El Greco, autor de teatre

Dos diputats — no direm de quin sector polític — conversaven en un cafè de Madrid...

—Què faràs ara — digué l'un.

—Com que em vagi, aniré a veure l'Enterrament del comte d'Orgaz.

—On el fan?

Al·lusió directa

Sessió a l'Ajuntament de Vilanova. L'alcalde (escola piquiponiana) parla de les aigües i es disculpa pel fet de no haver baixat al fons d'un pou per a realitzar determinades investigacions de caràcter higiènic:

—Jo ja tinc massa anys per fer el gat... I prossegueix:

—I el gat ja el va fer el l'arquitecte senyor Miró.

Punt final

Hem rebut aquesta carta: «Distingit senyor: El meu tendre amic Miquel Utrillo jr., que té la sort d'estar abonat a *Mirador indiscret*, m'invita a pen-

dre-hi localitat i, com que no sabia desairar-lo, el complac molt gustosament tot fent constar:

«Primer. Que és absolutament inexacte que Miquel Utrillo jr. s'assabentés per boca meua ni per cap altre mitjà, del solt aparegut a *La Publicitat* innovant la mort del pintor sitgetà Agustí Ferrer. L'únic fet a què es pot referir Utrillo jr. ocorregué així: Anant jo Rambla avall acompanyat d'un amic, el qual recorda perfectament l'escena, vàrem trobar Miquel Utrillo jr. que pujava Rambla amunt i, donat el caràcter sempre jovial d'aquest, propici a «da rigolade», vaig saludar-lo, bo i estrofant la manera feixista, sense pronunciar ni un sol mot, i Miquel Utrillo jr. va exclamar: «Si, ja he vist la rectificació.» O això no volia dir res o significava que pel magi de Miquel Utrillo jr. hi fargava el famós solt neorològic.

«Segon. Que la meua única intervenció fou adreçar al director de *La Publicitat* una lletra signada conjuntament amb altres amics sitgetans, per la qual demanàvem que es rectificés la falsa notícia de la mort d'Agustí Ferrer, posat que així creïem fer un bé a l'artista i al susdit diari, sorprès en la seva bona fe.

«Això és tot. No he d'afegir res més sinó la meua satisfacció de constatar que Miquel Utrillo jr. reconeix el meu antic i excellent amic Agustí Ferrer com a artista considerat.

«Sóc prest al vostre manar.—S. Soler i Forment.»

Per la nostra banda, donem la cosa per acabada. Del contrari, contribuiríem massa a fer cèlebre el nen Utrillo, i d'això ja se'n cuida prou ell, si no d'altra manera, escrivint una prosa que només es pot comparar amb la del Marius Aguilar, posem per exemple d'incoherència.

Aquí es demostra tot

I perquè es vegi que no fem afirmacions gratuïtes, aquí van unes quantes frases selectes d'un article del *junior* dedicat a Xavier Nogué (ves quina culpa hi té, pobre Nogué!):

«Xavier Nogué, el «andante maestoso», celebra una exposició.»

«La fama de Nogué es tan falsa en lo que alane a sus actividades, que creí ir a los años. Llegue, vi y...»

Després parla de les mans d'En Nogué, que tenen «más falanges, falangitas y falangéticas de aquellas a que tiene derecho la infeliz mayoría de los mortales.»

Res, que hem de plegar, perquè ens vénen ganas de copiar tot l'article.

Piquiponiana

L'ex-regidor Pere Figueres va preguntar un dia al senyor Pich i Pon quin era el número de casa seva.

—Sí vol que li digui la veritat—va fer aquest—, no ho sé del cert. Des del carrer veig sobre la porta el número 9, però després, des del balcó d'*El Dia Gráfico*, veig el número 6.

Redactat model

Una distracció de redactat ha donat com a fruit aquesta filigrana que trobem en els anuncis que l'empresa de Novetats publica a la premsa: «l'estampa grotesca de Sagarra *Les tres gràcies*.»

Concomitancies

A França, el país més podrit de literatura del món, no era de sorprendre que, aquests darrers anys, alguns establiments prenguessin el nom d'obres literàries conegudes: *La porte étroite*, *Ouvert la nuit*, *Le Bœuf sur le toit*, etc.

El que ja és més sorprenent és que això passi a Barcelona, i encara amb una altra particularitat: que mentre s'està imprimint el llibre, es posi una botiga amb el seu títol.

Cal dir que, per ara, això només passa a Carles Soldevila. En efecte, l'hivern de 1929, mentre *Fanny*, encara inèdita, esperava la decisió del jurat del Premi Crexells, es va obrir a la Rambla una botiga de novetats amb aquell nom, i aquests dies, quasi coincidint amb l'aparició d'*Eva*, s'ha obert al carrer Nou un establiment, una mena d'*institut de beauté*, amb el nom de la darrera novel·la del nostre amic Carles Soldevila.

Moralistes eivissencs

A Eivissa han editat una fulla protestant del projecte de reforma a la indumentària femenina, suggerit pel *Diario de Ibiza*. Heus ací en els termes en què apareix redactada:

«A no ser que hayan perdido completamente la vergüenza, me parece que van a verse con un compromiso cuando llegue el tiempo de la siega o la recolección de frutas.»

La fe i les obres... teatrals

Els coneguts empresaris de revistes lleugeres, Campúa i Vela, han sortit de viatge cap a Lourdes.

Sí, senyors, tal com sona. Abans d'agafar el tren, Campúa deia en una terrassa d'un cafè de la plaça de Catalunya:

—Pues hace tres años que vamos y se conoce en la taquilla, ¿verdad, Vela?—i aquest assentia amb un moviment de cap.

S'assegura que, en saber-ho, En Sugranyes ja prepara les maletes, confiant que, després d'aquest viatge, podrà estrenar una revista al Còmic que es representarà «300 veces, 300».

El convent de jesuïtes de la Santa Cova de Manresa

discursos: els de les dretes, els de les esquerres, els conciliadors i els que no tenen altre objecte que l'exhibicionisme, i que tampoc no mereixen el qualificatiu d'entrebancadors, perquè amb ells llurs autors van aconseguir el propòsit d'oferir a la Cambra uns números d'indiscutible amentar.

Cal fer justícia al Parlament i reconèixer que el propòsit ha estat noble. Es tractava senzillament d'abolir l'hegemonia de l'Església en la política nacional, tal com ha estat abolida la de l'exèrcit. Dretes i esquerres s'han pronunciat contra la intolerància, vingui d'allà on vingui. Probablement, això no hauria estat possible sis mesos abans. Aquest avenç és el fet més substancial que podem registrar, i segurament la seva conseqüència lògica ha d'ésser una fórmula de concòrdia. Aquest esperit de tolerància ha d'ésser una garantia de pau per cada banda.

Certament, els espanyols que es senten extremistes en matèria religiosa, no han pogut fer mai la seva revolució; però seria convenient i pràctic fer ara aquesta revolució?

Precisament no són ara aquests problemes els que més preocupen el món. Les disputes teològiques de forma violenta daten del segle XVI i XVII. Més tard, a finals del XVIII i durant una bona part del XIX, va haver-hi la liquidació d'aquelles disputes i va triomfar la llibertat de consciència. Essent evident que en aquestes qüestions anem amb molts anys de retard, no és possible apendre la lliçó del que ha passat en altres països, estalviar-nos infinitat de molèsties i posar-nos d'un salt, mitjançant un acord liberal que no atropelli els drets individuals, a la ratlla i al to de les nacions que han resolt aquest conflicte? Es prudent anar més enllà que els països més liberals i políticament més avançats que nosaltres? No sembla probable que tot just sortint d'un règim faraònic i teocràtic puguem mantenir una legislació religiosa més radical que la de França, país treballat per cinquanta anys d'escola laica, ensenyament amb el qual no podrien pas comparar-se els serveis que fins ara ens ha prestat el nostre ministeri d'Instrucció pública. Encara que l'Estat tendeix a considerar-se omnipotent, es manté cada dia més robusta la idea de respectar la llibertat individual i de no immiscuir-se en els problemes de consciència. En el sol fet que l'Estat pugui garantir la llibertat de consciència, hem de veure-hi la font principal de la seva sobirania.

Adhuc les dretes del Parlament admeten que la separació de l'Església i l'Estat i un «modus vivendi» poden garantir la llibertat i la pau. L'integrisme ha desaparegut. Fixeu-vos que a la Cambra a penes ha tingut cap manifestació. L'integrisme no interessa ja a l'Església, que precisament veu en el règim de llibertat una promesa d'enrobustiment. Els models de Concordat que avui ofereix el Vaticà no s'assemblen de res amb els del segle XIX. És possible que, teòricament, el liberalisme continuï essent pecat, però és un fet que el Vaticà té avui un mostrari excel·lent de Concordats liberals. Avui, el Vaticà no vol guerres civils ni integrismes. Quan perd un règim de privilegis només reclama, com els Estats Units a Xina, el règim de porta oberta, i l'Església, «societat perfecta», troba mil maneres elegants de sotmetre's al Poder civil. Abans l'Església només era catòlica: ara sap ésser catòlica i internacional.

A l'hora d'escriure aquestes línies no ha estat jutjada encara la sort de les ordres religioses, però ha estat prejutjat el destí de la Companyia de Jesús. Els jesuïtes, que sempre han defensat la teoria del mal menor, es faran càrrec de la conveniència d'aquesta maniobra estratègica. Seria curiós que algun assagista que conegués aquest

ria omplir una biblioteca. Durant tres cents anys aquesta antipatia ha anat perdurant i sembla que els procediments que la motivaren obeeixin a una tàctica que deu anar-se transmetent de generació en generació. Limitant-nos a Catalunya, aneu a saber per què els jesuïtes han fet tant de cas de tant al catalanisme. Aneu a saber per què eren els consellers dels dictadors i de les classes poderoses. Probablement, això són secrets de família, però valdria la pena que ells, que són tan savis i mestres en psicologia, es preguntessin com s'ho fan per congriar-se tantes antipaties. Recentment els hem vist barallats amb el bisbe de Barcelona per mantenir drets ridículs com, per exemple, el de no anar a la processó de Corpus. Aquesta mena de superioritat intel·lectual i moral que ells s'adjudiquen és, potser, la causa principal d'aquestes antipaties, i l'antipatia és tan gran, que és un fet cert que ni les altres ordres religioses ni el clergat secular els tenen gens de benevolència.

Cal ésser optimista. I si les Corts votesin una fórmula radicalíssima, els interessats en la qüestió no han d'oblidar que el règim democràtic, si els exigeix obediència a la llei, no impedeix modificar-la un dia pels mateixos procediments.

NOTA.—El precedent article està escrit la matinada de dimecres, molt abans de saber-se el resultat de la sessió de Corts que llavors tenia lloc i que, certament, fa aparèixer una mica excessiu l'optimisme de les ratlles precedents.

EL PLA QUINQUENNAL D'EN MAURIN

— B. O. Cop de falç!

Passejada per la fira

La ciutat té punts morts. Són llocs en els quals l'arquitectura afluixa; cruïlles encara no urbanitzades, solars per construir, on creixen uns quants pams d'herba i que serveixen de camp d'esports a la mainada del barri. En aquestes gotes de suburbí, perdudes dins el torrent urbà, de tant en tant floreixen uns «cavallets», uns gronxadors i un saló de tir. Per uns quants dies, la música del manubri es baralla amb

plaents. Només pels menuts conserven el prestigi les bèsties pintades i els cotinatges de vellut. Els xicots grans i les noies intrèpides prenen per assalt el «carrousel» dels trapezis. En aquesta andròmina, la il·lusió no hi pinta res. És el goig net i pelat de la velocitat i del vertigen. Hom fins i tot ha prescindit de la música i el rodar dels «cavallets» és acompanyat pel plany sostingut d'una sirena. Aquests són els «cavallets» sen-

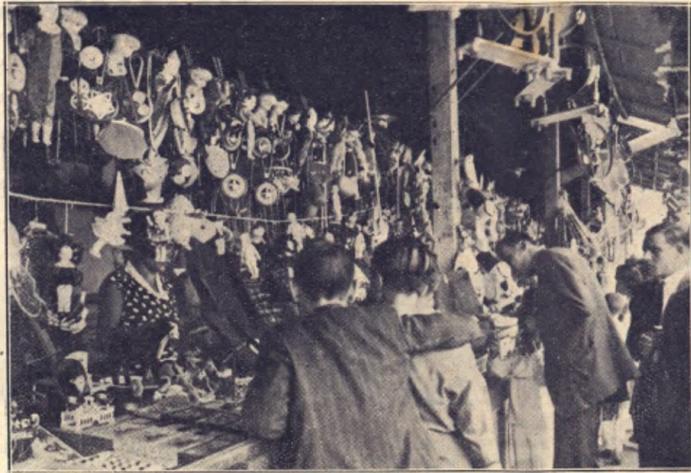
cia de la gentada badoca, i totes les mestresses de casa es deturen un moment davant la barraca de les «xapes», s'ulprenen d'alguna peça d'aquell *bric-à-brac* i amb el pensament la transporten damunt les parets emblanquinades dels menjadors familiars. Es aleshores quan convenen el marit de demanar les cinc llaunes i provar la sort.

Les barraques de la fira que proporcionen una alegria més gratuïta, són aquelles en les quals a cops de pilota es tracta de fer caure el barret de l'home que es passeja darrera la tela metàl·lica; o bé tocar la cara del negre que va d'un forat a l'altre. Nosaltres no ens hi hem encaparrat mai, però creiem que algú amb aficions psicoanalistes, posat davant d'aquestes barraques i d'aquella altra de la *Belle au bois dormant*, en treuria unes conclusions absolutament depriments per a l'espècie humana.

En les nostres passejades per la fira, hem notat una minva considerable en el ram dels fenòmens. Aquest gremi honorable es va extingint. Darrera els rètols sensacionalistes i les pissarres amb les inscripcions aquelles de «*niños y militares: media entrada*», darrera dels cotinatges i de la *taquilla*; darrera el cridaner dels bigotis i de la campaneta, darrera tot aquest aparell no s'hi exhibeix res que valgui la pena. A tot allargar, una senyora carregada d'anys i de pit, la *mujer camaleón*, la qual canvia de color gràcies a la projecció d'una llanterna. Truc innocentíssim, indigne de la bona època dels fenòmens.

A vegades passa un exemplar realment curiós: algun homenet de seixanta centímetres, o bé una noia que es passa cinc dies dormint dins d'una capsa. De totes maneres, hem pogut observar que els fenòmens també han perdut el seu públic. Avui la gent ja no es meravella de res. A cavall del cinema ha fet els viatges més extraordinaris i ha vist les coses més inversemblables. Desconfia de tot allò que per vint-i-cinc o trenta cèntims pugui servir-li en una barraca-feta amb quatre estores peses.

De les altres coses que també ens plauen de la fira, són les barraques de joguines. En l'actualitat les joguines han perdut categoria i gairebé ja no existeixen aquelles botigues, paradisos dels infants, en les quals

«En les barraques pengen cascades d'armes, timbals, cavalls de cartó...»

la campana del tramvia i amb les botzines dels automòbils que passen ràpids i indiferents. El minúscul parc d'atraccions, però, fa la joia de les criatures i el dia que aixeca les àncores, els fanals ploren de tristesa en la nit.

En les nostres passejades de trinxeraires sentimentals, les comes ens portaven sempre vers aquests esqueixos de fira. Cercàvem avidament la música dels «cavallets». Sota les palmeres, davant la Duana; en el Paralel, on avui hi ha la sala Nuevo Mundo; en un solar del Poble Sec, darrera el teatre Còmic; en la cruïlla dels carrers Vila i Vilà i Marqués del Duero; en la plaça d'Espanya, abans de l'Exposició; al capdamunt del carrer Villarroel; a costat de la via de M. Z. A., a les altures de la Casa del Poble; a la Diagonal, a l'entrada del Poblet; al Passeig de Pujades, davant del Parc... Reconstruïm mentalment la cintura de Barcelona, plantada de «carroussels», tirs mecànics i barraques de bunyols!

Han passat alguns dies, i les nostres preferències pel món llampant i baladrer de la fira no han canviat pas. Cada any, a més a més, a badar unes hores al pla de Palau, lloc en el qual, sota l'advocació de Sant Miquel, es reuneixen totes les «roulottes» brutes de la pols de l'estiu de Catalunya.

Sirenes, clàxons, crits: «A deu cèntims la tirada!» «Pueden pasar, señores. La función empieza en seguida», «Siempre sale premiado, siempre», «Vol provar la sort, nena?»... Música de manubri, el soroll greu d'un orgue, la campaneta de la barraca del fenomen... Els xiscles de les noies als «cavallets», els crits dels ganàpies al tir mecànic, les rialles de les senyores a la casa encisada... Per fons, la remor de multitud, i el soroll dels vehicles que circulen a banda i banda de la fira.

Els «carroussels» que a nosaltres més ens plauen, són els clàssics «cavallets». Estimen les panteres i els elefants de cartó, que pujen i baixen enfilats per una barra daurada. Som sensibles als cotinatges i farbalans que pengen del sostre i que simulen un luxe i una pompa. A la nit, quan cremen les bombetes, els «cavallets» s'assemblen molt a un envelat. La magnificència tronada viu els seus millors moments. A més a més, els «carroussels» aquests estan proveïts d'unes orgues i uns manubris amb unes peces de música evocadores. Els tangos vell estil, els valsos vienesos i els pasodobles toreros, s'han refugiat en les trompetes dels «cavallets». Es tot un món oblidat que pren nova vida. Us vénen al pensament velles imatges, escenes boiroses, i dies deliciosos.

Naturalment, a aquests «cavallets» només hi pugen la mainada, i alguns pares com-

se cavalls, posats al dia i sincronitzats amb la febre esportiva de l'hora.

Les noies més madures prefereixen les «barques». Les gronxadores tempen les minyones de servei i els soldats. Dretes a la barca, agafades a la corda, elles es tornen vermelles i suen desesperadament. El galant treu totes les reserves de força i d'agilitat per tal de fer enlairar la barca. El vaivé de

«A aquests «cavallets» només hi puja la mainada» (Fotos Casas)

l'aparell ajunta els dos cossos. El contacte els enardeix i quan la proa de la barca toca la vela ratllada de blau, seuen els dos, abandonen la corda i riuen satisfets.

N'hi ha que són fantasistes i necessiten pujar en un d'aquells avions de fusta, enganxats a una gran roda, amb la magra il·lusió de volar. En enlairar-se l'avió, els menuts piquen de joia, i els pares simulen un esverament. Quan l'aparell ha arribat a la seva alçada màxima, la fira als seus peus brilla com un aparador de bisuteria. Les músiques i les remors puguen confoses, i els vint metres s'estiren a gust del consumidor.

De baixada podem acostar-nos als salons de tir mecànic. Darrera el tauler, carrega les carrabines una mosseta, de cara maquil·lada i braços nus. En oferir l'arma, la boca s'obre en un somriure amplíssim, i el client té la sensació que també s'ofereix ella. L'amo de la barraca va vestit amb una bata de cinc colors i vigila atentament els moviments de la noia.

A les barraques de tir s'hi acostava la joventut més fatxenda de la fira. Agafen les carrabines amb dislipència, tanquen un ull i disparen. L'amo verifica el blanc i lliura una d'aquelles botelles de xampany d'etiqueta rosada. De vegades el tirador, un minyó alt, cepat i de cara ferotge, a l'hora de triar premi s'enamora d'un delicat bibelot, una figurina de plor pintada de rosa. La noia l'hi posa a les mans, i el tiradorriu amb una riallada sorollosa i se'n duu l'obsequi com qui porta una custòdia.

La noia ara s'acosta a un jove recolzat al tauler. Desplega el seu somriure, i diu: «Vol tirar, vostè?» El jove, però, s'ha aturat a la barraca exclusivament pels braços nus d'ella, i contesta amb una plaseria. La noia està a punt de seguir la broma, però present al seu darrera una ganoyota malhumorada de l'amo, i posa sobtadament una cara de tres déus. El jove mira de reüll el propietari del saló i dissimuladament s'esquitlla entre els badocs.

I la barraca de les «xapes»? Amb cinc llunes rodones cal cobrir un cercle pintat de blanc. Les llunes rellisquen amb una facilitat esveradora, i quan el tirador creu haver reeixit, sempre hi queda un filet de blanc a la vista. El més bonic de la barraca aquesta és, indubtablement, la prestatgeria dels premis. Arrenglerats de costat hi ha els bustos de tots els nostres homes il·lustres; figures de guix pintades amb colors de caramel. I entre un Guimerà que serveix per a suportar escuradents i el seu heroi Manelic, una multitud d'objectes complicats i inútils: mirallets amb marc de guix, gerros de vidre pintat, floreros, sucres, collarets, jocs de café, pintes, flascons d'essència... Els prestatges dels premis són un teló de fons barroc i inversemblant. Despertem la concupiscen-

s'amuntgaven nines, cavalls de cartó, pilotes, cercols i tota la gamma de la il·lusió i de l'engany. Avui les joguines es venen per separat. Als establiments d'aparència més greu, dedicats a la mecànica o bé al cautxi, hi trobareu articles destinats al divertiment de la quitxalla.

Per a retrobar aquelles carretades de joguines, que semblaven il·lustracions de contes de Reis, heu de fer cap a la fira. En les seves barraques pengen cascades d'armes, timbals, trompetes, cavallets de cartó, etcètera. Hi trobareu també aquelles inoblidables criatures anomenades «pepes». Les nines que es fabriquen avui fan cara de pendre drogues, de maquillar-se, i vesteixen amb un luxe pecaminós. En canvi les «pepes» aquelles semblava que fossin criades al camp; vestien una camisa senzilla i a cada galta duïen pintada una rosa vermella de salut i d'ingenuïtat.

Hi ha una hora del dia en la qual la fira ensenya la trampa. Aquesta hora és el matí dels dies feiners. Totes les atraccions són enfundades. A la llum natural les barraques mostren nua la seva misèria. Sense músiques, sense esplendors i sense públic. De les «roulottes» surten renes, plors de criatura i cordes amb roba estesa. Al nas ens arriba olor de fusta mullada i de pasta de netejar metalls.

Ara, sense més ni més, un marrec brut s'ha posat a donar voltes a la maneta d'un piano. I el sol del manubri ens ha semblat el grinyol de tots els «endemà de festa» que portem amagatzemats dintre nostre.

ANDREU A. ARTIS

L'APERITIV

Els balnearis i la crítica. — Quan som a la tardor diu que les sangs fan una mena de moviment especial; jo no em preocupo de conèixer aquest moviment, però me'n dono que les persones que tenen malalties més o menys cròniques aprofiten aquesta època per fer el tractament. Les senyores que tenen reuma o afecions especials i delicades, i llurs marits que es troben en circumstàncies semblants, solen anar als balnearis famosos i a fer tota mena de cura d'aigües en aquest temps magnífic de fagedes torrades i de rovellons que treuen el nas entre una pinassa sensual i avinada. El tractament fa una certa il·lusió barrejada de malenconies i incomoditats, però l'estat patològic de la persona agafaria unes proporcions infernals si no tingués l'enganyafira terrible del balneari, amb els glopets d'aigua dosificats i les dutxes desenfundades en l'hora més intempestiva. Els que no van als establiments de moda i es poden guarir del café estant, aprofiten el mes d'octubre per pendre injeccions i píldores, per visitar els metges més ortopèdics i més sorruts, que es dediquen a rentar el cervell i a plantar violetes en la part més tendra dels pulmons.

Hi ha homes desgraciats, com ara jo mateix, que no tenim temps de tenir aquestes malalties decoratives i plutocràtiques, que exigeixen unes aigües molt bones, les quals sempre tenen gust de lluç bullit i de caps de mistos. Tampoc em trobo en el cas d'haver d'adquirir una col·lecció d'injectables d'aquells tan preciosos, ni m'han de resseguir la medulla amb un raspall de les dents, ni m'han de brodar les inicials als pulmons, perquè aquelles que em brodaren de naixença encara poden anar tirant.

Però encara que no em passin aquestes coses, jo també tinc la meua malaltia crònica, i també aprofito la tardor per fer la cura. El meu mal consisteix a escriure comèdies; és una tara que fa uns quants anys que em va atacar de valent; es pot dir que em rosegava tot l'any, encara que hi ha mesos que faig els possibles per oblidar-la del tot. A l'estiu se m'acumulen els mals humors dramàtics, fins a produir-me desagradables trastorns, com, per exemple, estar-me deu hores en una cadira intentant diluir en una cosa tan poc líquida com són els versos, la tendresa d'una senyoreta i la mala fe d'un senyor que duu casaca i perruca i que no ha existit mai. Si algú em trobes en aquesta situació tan absurda, creuria, amb motius justificats, que m'he begut l'entiment. Doncs bé, la meua malaltia dramàtica necessita la seva cura tardoral, i aquesta cura consisteix a estrenar les meves obres i esperar la sentència dels crítics amagats dintre una barraca, com aquests caçadors ganduls que cacen amb teles. Els crítics són els especialistes de la meua terrible malaltia; m'escorcollen de dalt a baix, contemplan els símptomes catastròfics, repapats en una butaca, generalment incòmoda; descansen, fumen una cigarreta, es consulten ells amb ells, després tornen a examinar el malalt, i comencen els diagnòstics.

La visita es fa, naturalment, el dia de l'estrena, i a mi em posen en una mena de tractament especial. Una vegada us passa que aneu a casa el metge, i per poder saber ben bé el que teniu, us fa estar un dia menjant coses sense gust, o us fa beure un vaset de llàgrimes de senyora no corresposta. Els metges especialistes gasten molts trucs així, i sense aquests trucs no poden diagnosticar. A mi em tanquen en un escenari, m'exciten el sistema nerviós, totes les glàndules treballen estúpida i per acabar-ho d'adober, quan s'acaben els actes m'obliguen a sortir a saludar al públic; quan surto a saludar sempre em troben excessivament pallid, i diuen: «Aquest xicot n'hi passa una», i és que no se'n adono que les actrius i els actors van maquil·lats i jo no, i, naturalment, la llum de la bateria em fa tornar pallid com un mort.

Després d'aquesta terrible prova, els especialistes m'envien la sentència del meu mal, i tenen la indecadesa de publicar-la als diaris, i així sí que no els ho perdono, perquè tothom se n'entera i em treuen els drapets al sol d'una manera excessivament descarada.

Cada any, quan ve la tardor, el meu destí m'obliga a fer aquesta cura dramàtica i a consultar aquests originalíssims especialistes que esbomben impudicament les misèries de la meua malaltia. Entre els metges n'hi ha d'optimistes, que em diuen que el meu mal millora, que els símptomes no són del tot alarmants, que fins es nota un resultat satisfactori; algun i tot, cartegat de bones intencions i de gentilesa, em dona un copet a l'espatlla i em diu que em troba de primera, trempat com un pèsol i fresc com una rosa. N'hi ha, però, de pessimistes, com per exemple, el doctor Bernat i Duran, que em publica el diagnòstic al *Noticiero* i afirma que el meu mal no té cura i que no hi serà a temps ni el combregar.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Un cas de longevitat

Un dia d'aquests a la tarda, si ens queda temps, ens llegirem de cap a cap l'Enciclopèdia Espasa. Estem segurs de trobar-hi una quantitat de coses curioses proporcionada a l'extensió de l'obra, que està plena de lluminoses ensenyances. Una d'aquestes deixa completament «apatat» el famós ture que ostenta actualment el campionat de llarga vida de tot el món.

Al volum XXXI, pàgina 993, hom llegeix que el religiós escolapi Eduard Llanas nascut a Binéfar el 13 d'octubre de l'any 1343 i morí a Saragossa el 14 de juliol de 1904. Segons l'Enciclopèdia, doncs, el bon escolapi visqué 761 anys, uns 139 anys menys que Matusalem que, segons la història bíblica, arribà als 900.

Vetaquí un nou motiu de glòria per Catalunya, ja que Binéfar encara queda a la part ençà de la frontera natural catalana.

Olé! la crítica castissa

Els nostres companys de la pàgina 7 i, en general, tots els crítics d'art, poden aprendre molt de la famosa Enciclopèdia.

En el volum *Espanya*, pggines 1277-78-79, trobem les frases que reproduïm a continuació:

Crítica del quadro *Las Hileras*, de Velázquez: «*único cuadro español CASTIZO*».

Sobre Viladomat: «*un verdadero pintor también y bien CASTIZO*».

Sobre Goya: «*el pintor más pintor del mundo... El Goya del siglo XIX es más CASTIZO pictóricamente... Las orientaciones de Goya eran pictóricas y CASTIZAS*».

«*Y así recobra España el sentimiento CASTIZO de su pintura o se pone en el camino de los progresos técnicos en que los CASTIZOS del siglo XVII...*»

«*Uno de los más potentes y CASTIZOS es Francisco Domingo*».

«*La ilustración CASTIZA de los libros de Urrabieta Vierge*».

Etc., etc.

No hem tingut temps de mirar els articles *Toreo*, *Tauromaquia*, etc. No sabem quin lèxic degueren reservar per comentar aquestes activitats.

A bon entenedor...

En un reputat poble d'estiuic muntanyenc, morí aquest estiu una senyora, molt coneguda a Barcelona, mare d'un fabricant i esportman també molt conegut, la qual fou enterrada a l'alludit poble d'estiuic. L'enterrament, és clar, necessità més capellans dels que podia proveir el poble, i el rector d'aquest hagué de cursar un telèfonema als companys clergues de la contrada concebut en aquests termes:

«Entero gros. Hi haurà dinar. Entesos.»

Si l'important era fer-se entendre, creiem que la comunicació del senyor rector era ben entenedora per tothom. Al dia següent no mancava ni un dels convocats. Un d'ells, esplendí de mona, es féu precedir d'aquesta altra comunicació telefònica:

«Gràcies, Joan. Duré cigars.»

Els estralls de l'oratória

Els estiuicants de Camprodon tenien la costum de reunir-se a la plaça de Camprodon es congregaven tots per escoltar les prediques evangèliques del notable homilista Mn. Joan Tusell.

S'estava recaptant una subscripció per a fer un camp d'esports al mateix temps que l'església pretenia reformar l'altar major. El rector, veient que mentre la primera subscripció augmentava la segona no pujava gaire, cregué deure seu atacar la competència escandalosa que li feien els esportius.

«Vosaltres que doneu diners pel camp d'esports—digué des de la trona—no us heu d'oblidar que l'església és el camp d'esports espirituals. Es una vergonya que no pugem fer l'altar nou, perquè, estimats germans, això que tenim ara no és un altar. Sabeu què és això? Un femer i res més que un femer.»

Contra tots els dolors

CAFIASPIRINA

No afecta el cor ni els ronyons

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

Creacions de perfumeria selecta per a cavaller

Gentleman

aigua de Colònia-talc-loció-massatge - extracte - fixador-brillantina - xampú-pòlvors-rhum quina-sabons bany, tocador i afaitar-crema de sabó

La Florida S.A. APARTADO 239 BARCELONA (Espanya)

LA RENOVACIÓ DE LA UNIVERSITAT

La Facultat de Filosofia

Hi hagué un temps a Catalunya en què la Universitat era considerada l'organisme menys docent i menys científic, o sigui menys universitari, que pogués donar-se. La fama fou particularment adversa a la docta casa en temps del *pantarc* de Xènius. No debatem ara la qüestió de si eren totalment fonamentades les raons dels qui predicaven l'isolament i el descrèdit de la Universitat, ni les dels qui creuen negligible la labor cultural extrauniversitària que s'ha dut a terme durant uns quants anys, i que encara continua. És una qüestió que hauria de tractar-se en un estudi detingut sobre el moviment cultural a Catalunya durant el que va de segle.

Actualment, la Universitat ja no desvetlla tants recels. Per una banda, s'ha operat insensiblement, per la força material de les coses, una saludable modificació de tàctica. Ara s'ha vist que era preferible vèncer possibles repugnàncies i establir una hegemonia nostra en la Universitat, que no abandonar-la a mans incertes. I per altra banda, hi ha actualment una quantitat de confiança, acreditada més, potser, per l'esperança en una Universitat futura, bona i nostra, que no pas en la realitat actual. Hi subsisteixen encara molts vicis i moltes deficiències que caldrà anar liquidant. Per fer-ho, es compta amb uns quants homes de bona voluntat, professors i, recentment, alumnes, que han fet esforços, de vegades heroics, per provocar aquesta època transitòria que ara viu la Universitat i que és prèvia a la realització veritable d'aquelles aspiracions que ja daten del Congrés Universitari Català, del any 1922.

L'estructuració que farà viables aquestes aspiracions, serà aquella que la Universitat es dona ella mateixa, o sigui la continguda en l'Estatut Universitari. La gent, especialment els qui de prop o de lluny toquen qüestions universitàries, coneixen l'abolició recent pel Ministeri de Marcellí Domingo de l'anomenat Pla Callejo i l'establiment d'un pla d'estudis provisional que el substitueix. Ara, no tothom s'ha adonat de la importantíssima disposició que concedeix, a mena d'assaig d'altres reformes anàlogues, una ampla autonomia docent a les Facultats de Filosofia i Lletres de Barcelona i Madrid.

Això equival per a nosaltres a l'anticipació, concedida a una sola Facultat, del que significarà per a totes la implantació de l'Estatut: llibertat plena d'establir el pla d'estudis, de nomenar professors i de regir la vida docent. Les garanties que s'ha reservat l'Estat, són les mateixes que hom hauria concedit espontàniament.

La Facultat de Filosofia i Lletres no ha hagut de meditar gens ni discutir més que en el detall la nova ordenació dels seus estudis. Era feina feta de temps. En aquesta ordenació s'han tingut primordialment en compte tres punts centrals: són els següents:

1) Necessitat d'uns estudis, previs als ja propiament universitaris, que siguin un repàs i un complement del batxillerat. El batxillerat és la peça més delicada del mecanisme docent. A Espanya ha estat sempre una cosa intermèdia entre els dos tipus clàssics coneguts per humanístic i científic o especialitzat; ha estat un producte híbrid, equivalent a aquella «solució moderada i veritable» dels manuals escolàstics de filosofia. Aquests estudis, amb la prova consegüent, subsistirán a la nostra Facultat de Filosofia tant com persisteixi el batxillerat actual, en el qual manquen, entre altres matèries fonamentals, el català i el grec, i l'art, la literatura i la història hi són estudiats d'una manera exclusivament sumària.

2) Obligació de tots els llicenciats a posseir un bagatge de cultura superior, de tipus universitari, independent a la pròpia especialització.

3) Disgregació de les especialitats, amb les naturals supressions de l'estudi lliure, i dels exàmens per assignatures, i l'establiment d'una prova final de llicenciatura, bar-

ga, severa i racional. Abans la Facultat graduava en Filosofia, en Lletres i en Història. D'ara endavant, es podran estudiar les llicenciatures de Filosofia, Filologia Clàssica, Filologia moderna (tipus A a base de castellà i tipus B a base de català), Història Antiga, Història Medieval, Història Moderna. Uns altres estudis especials permetran optar al títol d'Arxiver-Bibliotecari i al de Conservador de Museus.

L'articulació d'aquestes idees, molt semblants a les que regulen l'ensenyament su-

Marcellí Domingo, per Bagard

perior anglès, ha estat perfecta. En matèria d'ensenyament, l'organització i el bon règim són d'una importància fonamental. La qualitat de l'estructura acostuma a ésser adequada a la del contingut, entenent per tal professors i alumnes. No és aventurat dir-ho, si tot va com cal, aviat la nostra Universitat serà una cosa molt diferent del que era fa uns anys. La Facultat de Filosofia pot servir de termòmetre d'aquests moviments de renovació; el que indica ara és esperançador. Pel cantó dels estudiants, hi ha una colla de menys de vint anys, dotats d'un talent segur i que aviat faran parlar d'ells. Pel cantó dels professors, als escollits amb què ara es compta, caldrà afegir aviat noms prestigiosos: Fabra (el nomenament excepcional del qual com a professor ordinari és esperat d'un moment a l'altre), Riba, Ferran Soldevila, Olivari, senyoreta Trepat, Millàs-Vallcrosa, Bassols, Petit, Vergés, Castiello.

Una cosa serà indispensable a aquesta renovació. La Universitat no haurà de «popularitzar-se». Haurà d'ésser més oberta que mai als necessitats i més tancada que mai als no aptes. La Universitat o és de les seleccions o no és. No caldrà confondre la Universitat, centre de cultura superior i d'investigació científica, amb altres organismes necessaris i que ens manquen, de divulgació elemental i d'acció extra-científica. Caldrà, doncs, que cada cosa estigui al seu lloc i que cadascú en el seu lloc treballi dignament i pacientment, sense escoltar massa —ni professors, ni alumnes— el soroll del carrer. L'exemple del Dr. Merañón és admirablement al·licionador.

E. NICOL

Mirant a fora

El prestigi de la classe

Edouard Helsey, redactor de Le Journal, enviat especial a Berlín darrerament, quan el viatge de Briand i Laval a aquesta ciutat, provà d'anar a Vandana de l'estació a esperar els seus il·lustres compatriotes. La policia berlinesa es trobava en gran nombre dintre i fora de l'edifici. Helsey volgué passar ensenyant el seu carnet de periodista.

—Periodista? —va dir el schupo—. Allà baix, al capdavant!

Helsey no es descoratjà. S'acostà a un cordó d'agents que hi havia més enllà i, mostrant negligentment el seu carnet, va dir:

—Polizei.

El van deixar passar i fins el van saludar.

El sexe dominant

Ara que el govern presidit per Mac Donald ha convocat eleccions, no està pas desproveït d'interès conèixer la composició del cos electoral, sobretot quan el nostre ha de canviar tant de constitució gràcies a haver estat concedit el vot a les dones.

El cos electoral anglès de 1931 és, com el de 1929, més femení que masculí. Voleu xifres exactes? Heus-les aci: 15.614.947 dones contra 13.908.745 homes. Hi ha doncs 1.706.202 ciutadanes més que ciutadans.

El destí del colossal Imperi Britànic està en mans de les dones, o del bell sexe, per dir-ho amb una hipèrbolè galant.

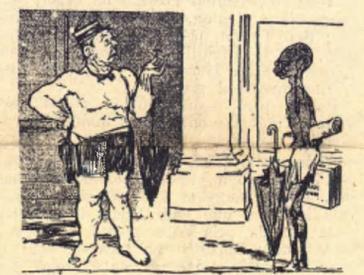
Bon consell

Les publicacions literàries alemanyes han recordat que el dia 2 del mes que ve s'escau el centenari de la naixença de l'escriptor humorístic Julius Stettenheim, d'altra banda poc conegut fora d'Alemanya, i a propòsit expliquen aquesta anècdota.

Theodor Fontane explicava un dia que se li havia presentat una tia de la seva dona i se'ls havia quedat a casa; l'endemà s'esqueia la festa de la tia i tenien por que si li feien un present massa bo, es quedés encara més dies.

—Això rai—digué Stettenheim—. Regaleu-li un bitllet de tren.

La política fiscal anglesa

El contribuent anglès.—Que també coneixeu Mr. Snowden, vós?

(Daily Herald, Londres)

El credo feixista

A Caronno, prop de Milà, han estat inaugurats no ja gaire alguns edificis elevats gràcies a una subscripció local i a les prestacions gratuïtes de treball de la població: la Casa de la Ciutat, la Casa del Lictori i un estadi esportiu. A la fatxada de l'alcaldia, ha estat gravada aquesta fórmula: «Tutto nello Stato. Nulla fuori dello Stato. Nulla contra lo Stato.»

Aquesta inscripció, que ens sembla que no cal traduir, ha excitat l'entusiasme de Mussolini, com ho prova aquest telegrama que dirigí al podestà de Caronno:

«Caronno és el primer municipi d'Itàlia que ha esculpit a la fatxada del nou palau municipal la fórmula que sintetitza la doctrina del feixisme. Això prova que compreneu i sentiu els principis de la revolució.»

Precipitació infamestiva

La mort del cèlebre economista alemany Lujo Brentano renoua el record de moltes anècdotes de les quals fou heroi aquest savi. Entre altres aquesta:

Era al temps que les primeres estudiantes s'havien matriculat a les universitats alemanyes. Un dia, Brentano, explicant en la seva lliçó l'organització social dels salvatges i parlant de certes illes de les mars del Sud, on, a l'inrevés d'Europa, els homes estan en excendent sobre les dones, digué, tot girant-se a l'auditori femení:

—Vet aquí una cosa que us aniria molt bé. Tothom somriugué, menys una estudianta bastant lletja, que, ofesa per la broma, s'alçà i es dirigí cap a la porta. Brentano, ràpid, l'aturà amb aquesta frase:

—Però, senyoreta, de totes maneres no val la pena de tenir tanta pressa!

Donar-se importància

Hitler no estalvia els lloers als «herois» de les estossinades patriòtiques de la Reichswehr Negra. Però, com que la vida és dura, aquests «herois» provenen de fer servir llurs títols. Per això no és cap cosa rara l'anunci següent en el periòdic hitlerià Volkischer Beobachter:

«Ex-tinent, que ha pres part en l'acció de la Santa Vehme, sense feina per culpa del tribut Young, s'ofereix per xofer.»

Un general retirat s'interessà per aquest anunci i llogà l'ex-tinent com a xofer. Però aviat descobrí que aquest havia ocupat sempre en la Reichswehr Negra un càrrec burocràtic i no havia estat mai encarregat de castigar cap traïdor. Indignat, el general despachà el xofer.

Ara aquest ha portat l'assumpte als tribunals de Postdam, segurament demanant que li sigui reconegut el títol d'assassí.

A TRES PASSES DE LA FRONTERA

L'altra Catalunya

En entrar al pont internacional, amablement un carrabiner se m'atansà.

—Va usted de paseo?
—Sí: abans del vespre tornaré.
—No llevarà usted mucho dinero?
—Escassament unes noranta pessetes.

El carrabiner ens deixà seguir cap a França sense demanar-nos cap document. Des de tan lluny dedicàrem un irònic somriure al ministre d'Hisenda i pensàrem en la real eficàcia que poden tenir totes les seves mesures contra l'exportació de capitals.

—Sí. Però si sou massa federals no fareu pas res.

—No us emociona pensar en una Catalunya-Estat?

—Sí; però per la major unió de França i Espanya. Els catalans d'aquí som catalans de França i francesos del món. Penseu que hi ha autonomistes a Alsàcia i que hi ha autonomistes a Bretanya. Però no n'hi ha pas al Rosselló.

—Voleu dir? I tot el moviment literari des de Mistral ençà?

—Vós ho heu dit: un moviment literari i res més que un moviment literari.

—De totes maneres—comentem—penseu que la nostra Renaixença va començar així.

—Així una possible Catalunya lliure no us diria res?

—Nosaltres ja ens hi sentim de lliures. L'administració francesa no ens ha endogalat com a vosaltres. I si ho ha fet no ens en hem sentit. Aquí hi ha un sentit regional i aquest mot és el més contraposat al federalisme.

A fora, al pati, canten uns infants. Són corrandes infantines i no hi ha un mot de català.

—Els vostres alumnes no canten mai en català?

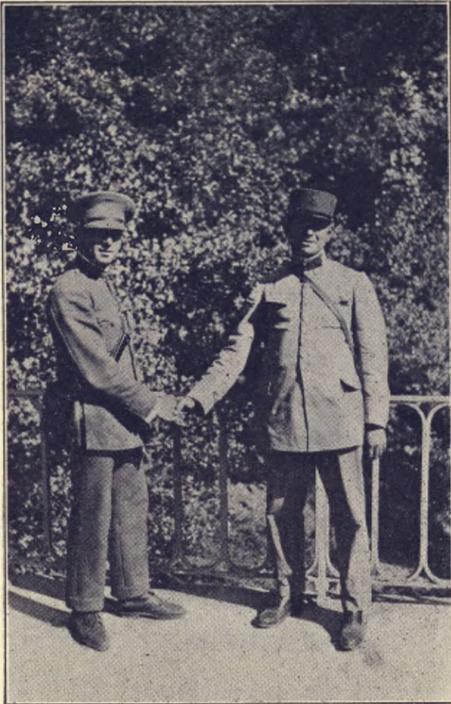
—Els infants, mai. Únicament canten en català els veïls: Les Muntanyes regalades i El Pardal. Però els infants no en resen un mot.

—Quines altres cançons estimen?

—El Marlborough s'en va t-en guerre, el millor romanso de gesta, segons La Fouchardière. Perquè l'heroi torna a casa amb els «peus per davant».

—Quin comentari ens doneu per les coses de Macià?

—Prats de Molló és a quatre passes. La Cerdanya no el coneixia. Fou l'acció de

Una postal que es ven a Puigcerdà amb el títol «Amistat franco-espanyola»

Passàrem el pont. Ja érem a França. Constatàrem la gran mentida dels mapes del senyor Paluzie Lucena: el color de la terra francesa és igual que el d'Espanya. Res no ha canviat; únicament constatem la sorpresa ingènua del portuguès:

Admiróse un portuguès de que los niños en Francia desde su más tierna infancia supiesen hablar francés...

Bourg-Madame. Vila d'un carrer de botigues. Al final, en una mena de plaça, unes escoles. Entrem: el senyor mestre («instituteurs») ens rep amablement.

M. Molins té vint-i-nou anys, regieix una escola on hi ha noranta alumnes amb dues mestresses i ell.

—Bourg-Madame—ens diu—no té més de dos cents anys. Abans se'n deia La Guinguette, mot equivalent al català *hostal* o *fonda*. Té uns 500 habitants i ha perdut, ara, la seva esplendor. Fou a l'any 1926 quan, gràcies als avantatges del canvi, jo visc dedicat a la meua escola on es pot cursar fins els dotze anys per obtenir el que anomenem «certificat d'études».

I ens explica tota l'organització docent de la França mentre nosaltres prenem notes asseguts en un banc coix contemplant una pissarra esbotzada i una ampolla de tinta amb bec de canya decorativament abandonada en un recó.

—Políticament?
—Políticament, a França, gairebé tot el magisteri és socialista. Som 110.000 «instituteurs» i «instituteuses». Més de 80.000 pertanyen al Sindicat Nacional d'Instituteurs, afiliat a la C. G. T.

—I la resta?
—Podríeu comptar més de 5.000 mestres comunistes.

—Què ens podeu dir de la nostra república?

—A tot França ha produït un gran plaer. Ara que ens fa l'efecte que a Espanya la república «n'est pas installée». No serà asentada. Els carlins...

—Com? Què voleu dir els carlins?

—A tota la Cerdanya diem carlins als realistes, als nacionalistes, als feixistes. Els carlins provocaran el malestar i, aleshores, l'extremisme es desesperarà. La fam durà la sang. I després la República serà ferma. Ens espera una mica la seva visió del futur espanyol.

—Això ho heu previst vosaltres. L'article primer de la vostra Constitució ja és la d'una República en pla de perfeccionament. I això és el que complau més als republicans de la França que, cregueu-ho, no són pas tots els francesos.

—Dieu això per la paraula «federable»?

SASTRERIA

F. VEHILS VIDAL

7, Plaça Universitat, 7

Rebuda la més extensa col·lecció de xeviot, estams i franel·les per a vestits i abrics

Àbrics confeccionats com a mida, a 90, 125, 150 i 175 pessetes

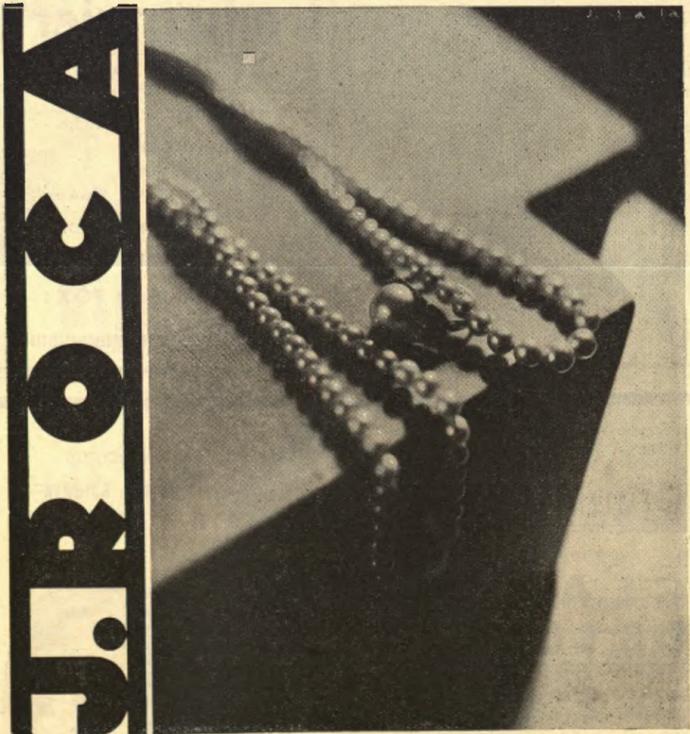
MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passatge de Gràcia, 36. Telèfon 16286
BARCELONA

Per apagar la set quan el calor es sufocant

No begui mai aigua sola; afegeixi-hi Magnèsia Domènech Ment-Llimona o Anís, al seu gust, i obtindrà una deliciosa soda refrescant de propietats digestives, que apaga la set i exerceix una acció molt beneficiosa.

UTILITZI AQUEST CUPO

LABORATORI DOMENECH
Ronda Sant Pau, 71.—Barcelona
Envii'm franc una mostra de cada gust de la Magnèsia Domènech. Acompanyo un segell de o'ro per a despeses de tramesa.
Nom.
Adreça.

Edmonde Guy es va fer famosa perquè havia perdut un collar de perles.

Courteline féu aquest comentari: —No hi ha cap collar de perles que, per tal d'esdevenir famós, li calgui perdre una Edmonde Guy...»

RAMBLA DEL CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDI, 2

EL CINEMA

Estrenes de la setmana

Rango ha estat el primer esdeveniment de la temporada. Un bell i interessant film per les coses que s'hi veuen, registrades en plena selva, i bell per la manera com aquestes s'hi veuen, ja que Schoedsack, més que oferir-nos un document, ha volgut compondre una obra d'una manera orgànica i de factura essencialment dramàtica.

Certament ens trobem davant d'una obra fruit d'un laboriós treball de composició.

El xerroteig de les aus a punta d'alba, els crits dels simis. La primera aparició del tigre és un cop de teatre produït amb molta habilitat. És el drama de la selva.

Schoedsack, tenint a la mà elements d'un gran patètic, no n'ha abusat. Les notes rialleres i pintoresques alternen amb els moments ombrívols i tràgics a dosis perfectament mesurades. Els simis són els herois dels film. Estrafan tan bé l'home, que això

Rango, el jove simi protagonista de «Rango»

PANORAMA

POSTAL DE BRIGITTE HELM.—Artificial i pura, fèmina d'alumini, Brigitte Helm, deshumanitzada i exacta, multiplicada en plans geomètrics, silueta de línies precises, sense tenebra ni penombra; Brigitte Helm, maniquí sobrehumà i perfecte, vincladissa i erèctil, metàl·lica.

Passa pel film la figura simple i definitiva Brigitte Helm, i es veu com neixen els àngels de les males passions, les bèsties negres de les ànsies inconfessades. I passa la teva faç inconscient, i pura, i perversa, i criminal, que esquinça voluntats més fortes que la mort.

Demanariem als déus terribles la teva total deshumanització. I tindriem la teva imatge damunt del nostre capçal. Aquella imatge de *Manolesco*, on, si el cabell era penyora d'humanitat massa viva, s'artificialitzava amb un casc de cautxú; davant del pit, l'horitzontal exacta i neta de la banyera; darrera el cap, aurèola perfecta, aquella línia d'aixetes de níquel, regalimant una aigua de cristall sonor.

MITES A LA PANTALLA.—Hom parla de mites a la pantalla. Compte! Hi ha mites i mites. Quan un personatge mític ateny la sobrerealiat, l'art del cineasta consisteix que al personatge no se li noti tant la divinitat en la força com en l'auriola. Fa molts anys, vàrem veure una *Iliada* cinematogràfica, on Aquiles era un baró carregat de bíceps com un saltimbanqui exhibicionista. Després vàrem veure els *Nibelungs* de la Ufa, on Sigfrid era un home afinat i lleuger. La Ufa tenia raó. Precisament si Sigfrid guanya el dracó és per la seva condició sobrenatural. Si la musculatura explica l'heroi, on és l'arrel mítica del personatge?

ELS COMICS DEL CINEMA.—Quin és l'actor cinematogràfic que personalitza l'esperit del nostre temps? Chaplin ha estat un candidat a tots els llavis. El seu art, però, universal, humà com és, depassa l'esperit cronològic del segle XX. Chaplin resta desplaçat per la seva grandesa.

Per immunitzar-se d'aquesta qualitat humana i sentimental, que hom ataca per semblar d'arrel romàntica—*le cœur ignoble de Charlot*—tots els esforços han estat posats en joc. Harold Lloyd s'ha evadit per l'acrobàcia; Keaton, per la impenetrabilitat; Ben Turpin, pel deformisme; la Pandilla, per la infantilitat esbojarrada; Stan Laurel i Oliver Hardy, per un joc de contrastos menat al grotesc.

Potser, però, aquell qui ha restat més lluny—o més a prop—de la humanitat romàntica arribat a una superació angelica de l'anècdota quotidiana. Harry Langdon és l'idiota sublim, l'home absent com una flor. Harry Langdon personalitza la ultra-vida inefable, que amb Freud i ajut, ha estat bastida pels nous poetes de l'Univers. Harry Langdon no toca de peus a terra. Harry Langdon no veu a ningú. Fa petons a la mà de la seva xicota i a la cua de l'elefant. És insensible a la mànegua que l'arruixa i a la plantofada seca. Harry Langdon és el líric pur i inefable. El còmic més deshumanitzat de la pantalla.

ALBERTO CONSIGLIO inicia a l'*Italia letteraria* uns fulletons sobre estètica del cinema. Els vigilem la trajectòria. — P.

Coliseum

Gran èxit diari de

LUCE DE BUENOS AIRES

el més fidel reflex de l'ànima
gauxa imperiosa i romàntica

per

Carles Gardel
Glòria Guzman
i
Sofia Bozan

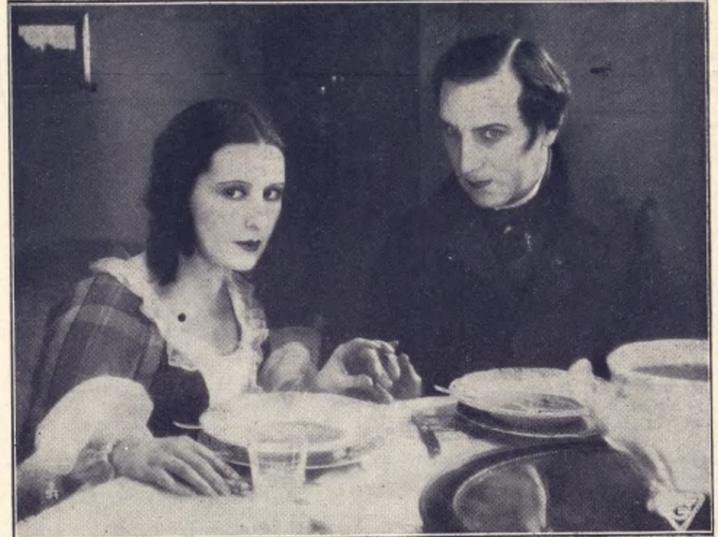
Es un film Paramount

MITES A LA PANTALLA

Julia Sorel

La traducció precisa i afinada que Just Cabot dugué a terme, ha popularitzat a Catalunya l'obra cabdal d'Henri Beyle, *El Roig i el Negre*, just quan complien cent anys de la seva naixença. Diguem ara que aquests cent anys han estat apassionats per a la crítica i per als lectors. Llevat de les obres clàssiques universals dels segles auris, cap llibre no ha provocat una quantitat tan ex-

git el galan, tipus Valentino, per a substituir-lo per l'home penetrant, interessant i avassallador per la seva intel·ligència (tipus Clive Brook). Recordem la seva personalíssima visió de *Casanova*, d'*El President*, d'*El difunt Maties Pascal*. Mosjugin ateny el patètic amb una gran veracitat. Però manté sempre la fredor i el sentit de domini, característics del personatge stendhalià.

Madame de Rênal (Lil Dagover) i Julia Sorel (Mosjugin)

traordinària de comentaris. Comentaris que, gairebé sempre, prenen un to polèmic en arribar a un punt determinat: la figura de Julia Sorel. Julia Sorel, el personatge central d'*El Roig i el Negre*, constitueix avui un dels problemes més interessants de la psicologia literària. Els beylistes podrien dirvos tota la quantitat de bibliografia eixida entorn del tema. Bibliografia que és polèmica, perquè Julia Sorel és un home contradictori. «En els trajectes de la novel·la—diu Benjamín Jarnés—Stendhal és sempre un viatger sense bitllet. Desconeix a cada pàgina—ell ho confessa—el que succeirà a

la seva vida». I, en efecte, Julia Sorel és el doble de Stendhal, la contradicció és encara més lògica. Ens trobem davant d'un cas d'home sense miralls exactes que es multiplica en miralls deformants. No és gens difícil subratllar al marge de la novel·la una sèrie de textos on es declara taxativament la hipocresia com a nervi central de la psicologia de Julia Sorel. Hom el situa aleshores com a figura típica de l'arribisme, i es fa de la seva figura una superació del Tartuf de Molière. A darrera hora, però, la crítica ha reaccionat contra aquesta concepció. Henri Martineau va publicar un violent article contra el simplisme d'aquesta fórmula. Julia Sorel és un apassionat i un impulsiu. És, a més a més, inhàbil. Té una sensibilitat i un orgull molt més fins que el Tartuf. És un home del poble ambició i revoltat. Però poc diplomàtic. Si Julia Sorel hagués estat un calculador hauria disparat sobre Madame de Rênal a l'església de Verrières?

Heus ací, sobre trets molt genèrics, la qüestió polèmica. Això dona idea de la complexitat del personatge i de la dificultat d'interpretar-lo. Jo crec, però, que la versió cinematogràfica de l'obra no és gens inexacta, psicològicament parlant. (Hi ha una inexactitud, imposada estúpidament per la nostra censura governativa, segons la qual Madame de Rênal no és pas la muller del batlle de Verrières, sinó simplement—i així no s'espanta ningú—la seva neboda.)

Madame de Rênal és interpretada per Lil Dagover. Tinc Lil Dagover per una de les actrius més finament sensibles de la pantalla. La seva visió del personatge stendhalià és molt justa. Hi posa tota l'angoixa divina de l'amor desplaçat i ple de tendresa que Henri Beyle somià per a la seva protagonista.

Julia Sorel és interpretat per Ivan Mosjugin, un dels primers actors que ha defu-

El film és realitzat d'una manera intel·ligent. Alguna vegada he assenyadat en ell, un exemple de subjectivació de la camera, quan en comptes de mostrar-nos el personatge, ens mostra únicament tot allò que el personatge veu en el seu camí. Tot allò que nosaltres veuríem transformat en personatge. Ens identifica amb ell. També pot remarcar-se l'escena al curs de la qual, Sorel rep la notícia de la denúncia de Teresa. I, finalment, el moment de l'agressió, a l'església de Verrières, molt sobriament resolt de camera i de multitud; carregat d'un dramatisme viu.

El final és falsejat per tal que tot es resolgui feliçment. Això desvirtua el sentit de l'obra i la inèrcia de l'autor. No cal dir que la deformació de l'argument, al servei del romanticisme burges, és d'una immoralitat absoluta.

GUILLEM DIAZ PLAJA

ANEU A RIURE

Saló Catalunya

veient la preciosa pel·lícula

¿Conoces a tu mujer?

amb CARMEN LARRABEITI

Rafael Rivelles
Ana María Custodio
Miguel Ligeró
Manuel Arbo
Director: David Howard

TOTA EN ESPANYOL

NO APTA PER A GELOSOS

Producció FOX

ESPECIALITAT
EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

PROXIMAMENT

al

FANTASIO
José Mojica

en

Hay que casar
al príncipe

*

Or de llei FOX de la pantalla

Tívoli 3.ª setmana
d'èxit
indiscutable

El Procés de
Mary Dugan

Pel·lícula Metro Goldwyn Mayer

Producció
en castellà

Cine
Urquinaona

un grandios èxit

CLARO
DE LUNA

La més bella producció lírica
realitzada en el cine sonor,
cantada pels dos millors cantants
del món

Lawrence Tibbett i Grace Moore

amb Adolphe Menjou

tots els dies en el

CINE URQUINAONA

Producció
Metro Goldwyn
Mayer

EL TEATRE

Les estrenes La Xirgu al Goya Memòries de la Karsavina

No podem pas felicitar l'empresa del teatre Novetats per l'encert que ha tingut en triar l'obra amb què ha inaugurat aquesta temporada: *La Segona Joventut*. La comèdia de Pompeu Crehuet és alguna cosa que està per desotada de la producció a què ens tenia acostumats aquest autor que, sense llençar-se a cap arrencada genial, s'anava mantenint dintre una discreció de força bon to en tota la comèdia. Hem d'esperar una

la de Romea per haver-ho fet amb *L'Hostal de la Glòria*, de Josep Maria de Sagarra. Amb aquest nou poema dramàtic, Sagarra reprèn aquell seu teatre ruralista que començà amb *Fidelitat*. La semblança més o menys llunyana que existeix entre un tema i l'altre d'aquestes dues produccions, ens faria situar-les també dintre del mateix cicle. En *L'Hostal de la Glòria*, però, Sagarra ens ha donat, a més d'un poema com

La senyora Xirgu, actriu eminent de l'escena castellana, l'única actriu tràgica espanyola d'ara, segons acord oficial de la crítica no menys oficial del país, tots els anys per aquest temps, després d'haver descansat durant les calorcs a la seva casa de Badalona i pres el sol a la platja, recalca al Teatre Goya, on sol realitzar una lluita temporada de tardor. Temporada que ve a ésser el tanteig de forces, l'entrenament preparatori de les campanyes d'hivern, per províncies i per Madrid. Si això ho fan els boxadors després d'una temporada de descans per tal de retrobar llur forma, per què no han de fer-ho, i amb més motiu, les figures eminentes de l'escena? La senyora Xirgu fa tantament aprofitant la temporada del Goya com un recurs preciós per a exercitar la seva musculatura teatral i la de la seva companyia, poc o molt reblanida—la musculatura, no pas la companyia—per les vacances d'estiu.

I els costums, al teatre també, formen lleis. És per això que avui l'actuació de la senyora Xirgu al Goya constitueix un esdeveniment important de la vida teatral barcelonina, a més d'un pretext per al lluiment de les classes distingides de la ciutat. En certa manera vénen a substituir les que duïen a cap a Barcelona, tots els anys, quan es trobava en l'apogeu de la glòria i del prestigi, l'aristocràtic matrimoni Guerrero-Mendoza. Temporades brillants en tots sentits, però en les quals la representació teatral gairebé quedava relegada a la categoria modesta de pretext.

Compareix la senyora Xirgu de braç amb les primeres fresques i les primerenques barbaques de castanyera. La seva temporada podria ésser incorporada al calendari, car assenyalava els primers freds.

Aquesta vegada ha començat amb una represa de Jacint Benavente, *Más fuerte que el amor*; obra ja coneguda del públic i jutjada, per la crítica, car fou estrenada a Madrid a començaments de segle, i d'aquella data fins avui, representada per tota mena de companyies a tots els escenaris d'Espanya i d'Amèrica.

Es tracta d'una obra feta expressa per a presentació d'una companyia, car és apta per al lluiment personal de cada un dels seus components i especialment de la primera actriu—en aquest cas la senyora Xirgu, naturalment—, la qual obtingué un triomf personalíssim.

Ja en sortir a escena fou saludada amb aplaudiments entusiastes per la distingida concurrència que omplia el teatre; en caure la cortina fou acomiadada amb una càlida ovació del públic.

La senyora Xirgu, com a actriu, és quelcom d'important. Té una veu limitada, però amb una gran dignitat a les seves interpretacions.

L'obra—que pot ésser considerada com una estrena—té totes les característiques de les obres de Benavente. Verbalisme portat fins a les darreres conseqüències; que ofega, com una riuada, l'argument—el poc argument, l'ombra d'acció o conflicte que sol utilitzar el senyor Benavente per a bastir les seves comèdies exuberants d'ingenio, de sutileza i de verbalisme—que el desvia de la trajectòria lògica que hauria de seguir i es converteix en un pretext per a discursar des de l'escena, i donar lliçons de moral, que resulten col·locades, unes vegades per força i altres de trascantó. El senyor Benavente és un especialista expert en l'art de la prestidigitació teatral. Tota la seva obra, en conjunt, n'és una demostració palpable i brillant. Us l'imaginem que surt a les taules vestit de smoking i amb el barret a la mà. De dins d'aquest n'extreu un objecte i el mostra al públic. És l'argument: «Ho veieu? I us l'ensenya, somrient, per tots cantons.—Toqueu-lo, toqueu-lo; no hi ha trampa. És de debò.» El torna a posar dins del barret, fa unes quantes manipulacions àgils, i aquell argument es converteix en un mostrari de flocs violats, de cintes de colors enlluernadors. L'argument ha desaparegut i us heu d'accontentar amb allò altre. Si no és el que voleu, almenys és agradable i, fet i fet, heu passat l'estona, que és el que es tractava de demostrar.

JAUME PASSARELL

Thamar Karsavina ha sabut, com només ho saben els elegits, donar forma a l'impalpable. Ha sabut, no tan sols visualitzar la música, sinó també donar forma, moviment i color a les imatges moridores que aquesta música fa néixer en el cor i en el cervell. Thamar Karsavina ha sabut agermanar meravellósament emoció i tècnica. Una tècnica durament apresada, ferriament superada, i completament oblidada després, per a poder

horrible. Però va triomfar. Els fanàtics, els balletomans, l'aplaudiren fervorosament. I Skalkovski, el principal crític dels Ballets, va dedicar-li unes paraules benevolentes. I la seva fama va créixer. Coneix Bakst que havia debutat amb el decorat d'*Edip* per al Teatre Alexandrinski. I coneix també Nijinski, aleshores completament ignorat. En 1906, Nijinski anava a sortir de l'Escola i ningú no s'havia fixat encara en aquesta «vuitena meravella del món», com el titula la Karsavina. Els professors no l'estimaven gaire. «Aquest noi no segueix la música», deia un d'ells.

La darrera part d'aquest llibre és dedicada als ballets russos de Diaghilew. Aquest, cervell prodigiós, ric en una capacitat creadora formidable, havia ja fundat a Rússia la famosa revista *Mir Iskousstva* (El món nou), a l'entorn de la qual es reuniren els millors elements de l'art rus—Benois, Dobujinski, Sudeikin, Lanceray, Somov—i el títol de la qual serveix encara per a designar tota una època. En 1908, Diaghilew havia portat aquests artistes a París, i havia organitzat algunes representacions de *Boris Godunov*. I en 1909, forma una *troupe* de ballet per a llançar una temporada russa a París. I debuten al Châtelet. Fou un gran esdeveniment. Jean-Louis Vaudoyer, que ha prologat les *Memòries* de la Karsavina, diu que el debut dels Ballets Russos a París fou, per molts joves artistes, al començament del segle vint, el que la Roma antiga havia estat per Poussin i per David, el que les catedralgòtiques havien estat per als romànics, el que els frescos del *quattrocento* havien estat per als pre-rafaelites anglesos. Això dona una idea de l'acollida entusiasta que París va reservar a la gent de Diaghilew. La Karsavina va triomfar plenament. I per les pàgines del seu records van passant tots els èxits dels Ballets Russos que avancen en progressió creixent. El llançament de Stravinski, descobert per Diaghilew, amb *L'ocell de foc*. *L'espectre de la rosa*, la consagració de Nijinski. I els nous vint anys, Satie, Falla, Poulenc, Auric, etc. gihlew en l'atmosfera molt ballet rus de Venècia. Ara, la Karsavina, casada amb un anglès, s'ha fixat a Londres, en el barri de Regent's Park. Per al públic de Londres, que l'adora, l'estrella del Teatre Mariinski compon i dansa espectacles sobre músiques antigues i noves, espectacles d'un gust fantàstic i d'una perfecció exquisida...

SEBASTIÀ GASCH

Retrat recent de la Karsavina

realitzar amb magnífica facilitat les més difícils performances.

Ara, Thamar Karsavina, la primeríssima dansarina dels Ballets Russos, ha publicat les seves memòries en un llibre que acaba de sortir, *Les souvenirs de Karsavina*. Aquest llibre és un document valuósíssim sobre aquells famosos Ballets Russos que han mort amb Diaghilew. Un document directe i de primera mà. S'ha vessat molta tinta a l'entorn d'aquest tema. Tots els que l'han tractat, però, han estat o crítics o tècnics o compiladors. Aquesta és la primera vegada que un dels col·laboradors més antics de Diaghilew emprèn la tasca de traçar la història de la magnífica creació d'aquest gran organitzador i creador.

Les memòries de la Karsavina. És la història, contada amb un estil espontani i viu, d'un ofici més dur que el de picapedrer. Ofici evocat en un ambient estrany i pintoresc per al lector occidental. La Karsavina era filla del primer ballari del Ballet Imperial. La primera vegada que va entrar en contacte amb el teatre fou a Sant Petersburg, en la funció de comiat del seu pare. Des d'aquell dia, la seva gran ambició fou d'esdevenir dansarina. Fou de formar part del «Carrer del Teatre». Així s'anomenava l'edifici del Conservatori de la Dansa.

Després de sofrir uns exàmens severíssims, relatius al treball moral, físic i intel·lectual, s'obrí davant la Karsavina la perspectiva de dotze anys d'una vida austera i monacal en l'Escola Imperial de Dansa. Destinades al teatre, les pensionistes eren preservades com de la pesta de tot contacte amb el món. Només sortien al carrer dues vegades l'any: per Pasqua i per Nadal. Educació aparentment absurda, però plena de seny al fons. Una disciplina absoluta era necessària per a concentrar els temperaments artístics vers un objecte únic. Durant aquests anys de reclusió, va conèixer la gran Anna Pavlova. Aquesta, mancada de virtuosisme, no era gaire apreciada pels seus professors en aquella època en la qual Legnani agabellava totes les atencions.

Acabats els anys d'aprenentatge, la Karsavina va ingressar al Teatre Mariinski. Va entrar com a corifeu amb 720 rubles per any. I aviat li confiaren el seu primer gran rol en un ballet en un acte: *El despertar de Flora*. Va sortir a escena amb un trac

Sagarra llegint «L'Hostal de la Glòria» al saló del Romea

altra avinentesa per poder aplaudir Pompeu Crehuet en la mida que es mereix.

Per distreure'ns de la mala impressió que ens deixà *La Segona Joventut*, vingué admirablement la farsa grotesca de *Les Tres Gràcies*, de Josep Maria de Sagarra. Una peça lleugera i divertida, interpretada a la manera de la *commedia dell'arte*, a la qual Sagarra fa algunes felices escapades, en les quals juga la seva fantasia.

Contribueixen a donar-nos aquella impressió de farsa i d'irreal desitjada per l'autor el vestuari dels personatges, la seva caracterització, el decorat i la disposició de les distintes escenes que van succeir-se. Allò que no hi acompanya tant és el moviment i el gest dels actors i la seva manera de parlar.

Si ens hem vist privats de felicitar l'empresa de Novetats per la seva inauguració de temporada amb l'obra de Crehuet, estem ben contents de poder lloar l'encert de

tots els seus, rosos d'envergadura lírica, la peça teatral més complexa i més densa de psicologia que ha sortit del seu talent.

Els personatges que ens passen pel davant en aquest poema són bon tros més humans i més vius que els de la més gran part dels de les produccions anteriors de Sagarra. La psicologia de cada un dels tipus que se'ns presentaven se'ns donaven a conèixer massa sovint sense matisos i amb un relleu excessiu els uns en els seus defectes i els altres en les seves qualitats. Ara Sagarra complica els seus caràcters i ens ha donat matisacions tan excel·lents com la d'aquest tipus exuberant de Glòria, riquíssim de contrastos i de gradacions, el d'Andreu, més sobri i més concentrat, però igualment complex i profund.

Si alguna vegada el joc i el combat de les passions i els sentiments dels protagonistes sembla que es deixatin llangorósament en un i altre diàleg, en el qual hom va brodat variacions sobre coses ja repetides, en episodis accidentals a allò que és la trama de l'assumpte, Sagarra ho fa servir per anar caracteritzant més i més cada personatge. Per aquells que fugen de matisacions animiques i els interessa només allò que és ocasió pura i crua, això és veritablement un gran defecte.

Per nosaltres ho seria que, situada l'acció al primer terç del segle passat, els personatges facin ús de modismes que no nasqueren fins molts anys després.

Igualment ho seria el fet que per boca d'un personatge—Santaló—hom ens faci saber que «a Madrid han donat garrat a Riego», única referència que, amb el vestuari dels personatges, ens col·loca en un temps determinat, car no hi ha després cap més incident gros o petit que ens faci veure que ens trobem en aquella època. La reacció que assassina Riego (que no fou agarrat, com diu Santaló, sinó penjat) pot justificar la vinguda del nou jutge, però llavors la destitució d'aquest no en queda prou amb el fet que «tingués les unghes massa llargues». Aquesta causa hauria pogut ésser molt bé la de la destitució de l'anterior—i fins també la de la de tots dos—; hom hauria deixat tranquil Riego, i s'hauria evitat de fer referència a una circumstància històrica que, a més d'ésser innecessària en el teatre de Sagarra, al qual convé més—en cert sentit—la imprecisió i la vaguetat, en posar l'acció en un temps donat, fa nosa i tot.

Però hem de pensar que ens trobem davant d'un teatre completament *sui generis* en el qual aquests detalls realistes no compten. El caràcter poemàtic de l'obra ens obliga a passar per alt aquestes coses que, podem considerar ben negligibles i petites al costat de les grans qualitats de *L'Hostal de la Glòria*, al costat de la fluida riquesa dels versos que acompanyen l'acció, del llenguatge abundós, pintoresc i gràfic de Sagarra, del qual van desapareixent les expressions massa fisiològiques i, sense perdre turgència, guanya finor i suavitat.

L'obra és presentada de bellíssima manera amb decorat i figurins de Fontanals, el qual ens ha donat ja bones proves del que val.

JOAN CORTES

Teatre Català Novetats

GRAN COMPANYIA CATALANA

Direcció: C. CAPDEVILA

Avui: ESPECTACLES PER A INFANTS.

El formidable èxit de Josep M. Folch i Torres,

LES ARRACADES DE LA REINA

Aymeric, Galceran, la Morera i Jiménez Sales

us faran riure de debò.

Nit: TERTÚLIA CATALANISTA.

VACANCES REIALS

I UN COP D'ESTAT

Dissabte, reestrena de la gran comèdia de Moïnat, versió de Carles Soldevila.

Modes per a senyor i senyora

No deixeu de veure l'estampa grotesca de Josep M. de Sagarra.

LES TRES GRÀCIES

Es despatxa a Comptaduria.

Marion Davies

en la seva creació

PAPÀ
SOLTERÓN

Hispano
Suiza
Camions
i Camionetes

Fàbrica d'Articles de Viatge
Joan Casanovas i Companyia

Especialitat en Caixes d'automòbils,
Baguls, Malotes, Malotes - Armaris
Tallers, 26. - Telèfon 10623

NOVETATS
EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

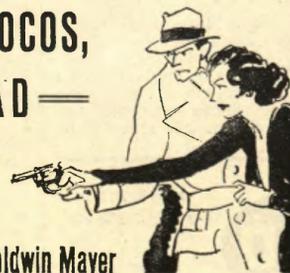

CAPITOL i KURSAAL
JOAN
CRAWFORD

DANZAD, LOCOS,
DANZAD

Un film que fa sentir,
que fa pensar

Producció Metro Goldwin Mayer

LES LLETRES

Al marge de «L'Univers», de J. Jeans

De Werther als Telescopis

Si els antropòlegs i els geòlegs no s'han descomptat, l'home fa tres cents mil anys que pobla la Terra; la radioactivitat de les roques delata que el nostre planeta té uns dos mil milions d'anys; la ciència dels astres, decididament optimista, afirma, en fi, que d'aquí un milió de milions d'anys ni el Sol ni la Terra hauran sofert alteracions profundes i, per tant, que la Humanitat continuarà existint. L'astrònom Jeans, que

de xifres i de mots conclusions rotundes i unilaterals. Maliciós consell! És evident que les interpretacions clàssiques dels fets primers podran persistir, després de Jeans, d'Eddington, de Hubble i de tota la trepa, amb llur coexistència de possibles. Però també és evident que la coneixença cada dia més precisa del món ha de tenir—no ja per la metafísica que pugui derivar-ne, sinó per la mera acció del seu pes—una enorme in-

James Jeans ha descobert una nova estrella (del «Daily Sketch»)

apila amb una voluptat notòria aquestes xifres catastròfiques, subratlla maliciosament la còmica juvenesa de l'home. De les deu mil generacions que ens han precedit—diu—només les deu darreres han començat a mirar les coses a través de llurs perspectives astronòmiques. Les altres—9,990—van creure que la Terra era el centre d'un Univers merament decoratiu, l'escenari immòbil del drama humà, l'estoig de la perla. Reduïda a l'escala de l'individu, la Humanitat podria ésser representada per un infant de tres dies—300,000 anys—amb setanta anys de vida possible al davant—un milió de milions, comptant curt—; fa tot just uns minuts que ha descobert les coses situades més enllà del seu bressol, i ha començat, fa uns segons, a fer-se una idea aproximada del tamany del món (càlculs de Hubble: els objectes més remots del camp del telescopi de més abast disten de nosaltres, en xifres rodones, 140 milions d'anys-llum; velocitat de la llum: 186,000 milles per segon).

Si amb tres dies de vida l'home ha ampliat d'una manera tan esbalaïdora la seva visió del món, què s'esdevindrà durant els setanta anys que encara ha de viure? Sembla que, gràcies a Einstein, podem estar tranquils. Segons la teoria de la relativitat generalitzada, l'Espai és, com la superfície de la Terra, il·limitat però finit. Podem ja calcular el seu volum, amb un procediment semblant al que emprem per calcular l'àrea de la Terra: cal investigar, prèviament, una quantitat, la curvatura de l'Espai, partint de la densitat de la distribució de la matèria. Aquest càlcul, d'una complicació notòria, ha permès a Hubble d'establir que, probablement, l'Espai no s'estén més enllà de mil vegades la distància que ens separa de la més remota de totes les nebuloses visibles. Podríem anar més lluny i mai no tornaríem, al cap d'una quantitat impressionant d'anys, al punt de partida.

Els setanta anys de vida que encara queden a l'home seran emmercats, segons Jeans, en la coneixença minuciosa d'aquest món que ara, en el moment més patètic de la seva infantesa, acaba de descobrir. Caldrà que faci un esforç per adaptar-s'hi, per fer confortables les grans xifres, domèstics els enormes abismes. Sens dubte reeixirà. I potser algun dia arribarà—infant entrat en una dinàmica juvenesa—a trobar-ho tot esquitit. De totes maneres l'esforç d'adaptació haurà d'ésser molt enèrgic. (Basta una dada per entreure el fantàstic volum de l'Univers: la llum dona la volta a la Terra en una setèima de segon; per a donar la volta a l'Espai necessita cent mil milions d'anys.)

Però deixem de banda les xifres aterridores i acarem-nos a problemes, ai las!, més petits. Com ha nascut la Terra? Laplace havia imaginat una teoria molt enraonada segons la qual el Sol, en virtut de la vertiginositat creixent dels seus giravolts, havia projectat, l'Espai enllà, fragments de matèria acumulada a l'equador. Ara Jeans ha demostrat que Laplace era un ingenu atapeït de lògica i de pedanteria. Després d'explorar minuciosament l'Espai visible, ha descobert que mai una estrella no ha engendrat, giravoltant, planetes; les estrelles massa vertiginoses es segmenten, simplement, en dues parts iguals que naveguen sempre més aparellades. Així, la naixença de la Terra no ha estat, com la teoria de Laplace sostenia, l'acompliment d'una «necessitat» astronòmica, sinó el producte d'un atzar. Un dia una estrella s'apropà al Sol i determinà la formació d'unes protuberàncies que es convertiren, temps enllà, en filaments te-nuíssims de matèria; més endavant, aquests filaments, condensats, es segmentaren i es despreguaren. Un d'aquests fragments de cendra gratuïta, nada d'un atzar que raris-simament es produeix, és el món que tenim l'honor d'afeixugar. La nostra vida és la fi de tota una sèrie de subproduccions, possible, només, sobre un bocí de matèria agònica. L'Univers no ha nascut de cara a la vida: els seus elements normals són l'estrella, la nebulosa i els diluvis d'irradiacions destructores de vida. El planeta i la vida són accidents absolutament secundaris, errors. Jeans afirma amb un gran aplom que el sistema solar i nosaltres no som més que un simple caprici astronòmic. La prova irrefutable d'una insòlita ruptura d'harmonia.

Vetaquí unes poques dades de L'Univers de Jeans i la seva teoria sobre l'origen dels planetes. Són coses desoladores, veritat? Doncs bé, Jeans, que és un anglès com una casa, ens les comunica amb una sang freda magistral i amb una ironia exasperant. Ens aconsella que no deduem dels seus castells

fluència creixent sobre l'home. Henri Poincaré deia que si habitéssim una Terra coberta—com Venus—de boïra, des de la qual no fos possible la visió del Sol i del cel estrellat, seríem uns éssers molt distints. Les frondoses descobertes dels astrònoms donaran cada dia més relleu a aquests mots. De quina manera serà l'home, quan s'hagi adaptat perfectament a les troballes esbalaïdores de la Cosmogonia i a les descomunal hipòtesis de la Física extrema? Eddington, en sembla, ha escrit que si algun dia la teoria del camp únic d'Einstein es popularitza caldrà modificar adhoc el Codi Penal. De moment el perill és una mica remot, perquè només hi ha unes dotzenes d'homes que la coneixen d'una manera satisfactòria. Però, qui ens assegura que la ciència més hermètica d'avui no pugui—per una negligència dels déus—esmunyir-se del mental? Si això no s'esdevé ningú no podrà, almenys, evitar que transcendeixi el reflex de les seves troballes.

I aquesta mera projecció sobre l'home simple, si algun dia és vulnerat el seu escepticisme, pot provocar, a la llarga, trasbalsos pregonos. El terror còsmic és, certament, una emoció tan vella com la humanitat. Pascal amb paraules tenses deia als seus contemporanis que l'home viu suspès entre dos infinits. Però si l'emoció és vella cada dia creix tot allò que pot estimular-la. Els mots de Pascal mai no han fet un so tan terrible com el que fan ara, en l'època que veu com la ciència dels àtoms i la ciència dels astres, situades no fa molt l'una als antípodes de l'altra—ciències de l'infinitament gran i de l'infinitament petit—, tendeixen a esdevenir una sola disciplina. La ciència d'ara nega l'infinit, però rebutja els límits, i el càstig més refinat que es podria imposar als mesuradors de l'Espai seria obligar-los a escriure tots els zeros de llurs xifres. És cert que els astrònoms no han donat mai un tant per cent remarcable de suïcides—concretament: jo no sé que mai se n'hagi suïcidat cap. En certa manera és explicable, perquè l'orgull de descobrir enormitats deu mitigar la desesperació que, probablement, susciten en llur pit els horrors que descobren. Però la immensa majoria dels homes que hauran d'engolir, mal sigui a contracor, llurs verins no té aquesta defensa. Abans els joves es suïcidaven amb el Werther a la mà. Potser aviat es suïcidaran després de llegir llibres com el de Jeans. Bastaria una diada de depressió. Sobretot si després de sentir el calfred dels abismes, descrits amb llurs eixams d'astres vertiginosos entre tempestes d'irradiacions, meditessin uns mots que l'astrònom anglès amolla, talent, amb un somriure diabòlic. Quina garantia tenim—ve a dir—per creure que tot això que veiem, mesurem i calculem, existeix? Preguntau vella, evidentment. Però els antics podien confiar que, un dia o altre, algun conspicu llunyedà podria constatar-la. D'aleshores ençà, la Teoria del Coneixement no ha donat cap resposta satisfactòria. I Jeans pot encara dir, com un grec qualsevol, que, ben mirat, potser l'Univers és un somni i nosaltres les cèl·lules cerebrals d'un somiatruïtes acèrrim. Vetaquí la galleda d'aigua freda que el terrible anglès aboca amb una energia tota esportiva sobre l'engruna d'entusiasme que, desvetllat per l'espectacle del vol imperial de la intel·ligència percaçadora acerba i afortunada de veritats, podria sobreviure a la desfeta de totes les il·lusions de sobirania determinada per les desastroses veritats cospades. Sembla com si, després d'abeurar-los de metralla còsmica, acarés els seus telescopis a una humanitat indefensa i feliç. Ja sé que els ideals de Mr. Jeans—com els dels seus confreres—són altíssims; però, després de llegir-lo, qualsevol diria que si acumula dades i perfila hipòtesis i les llença a la voracitat dels simples és, ni més ni menys, perquè aspira a provocar súbits fluxos d'estupefacció en els lectors que després de desar el llibre, eixits tot just de llur casa amb l'esma baldera i amb el cap qui sap on, hagin de constatar a través d'unes orelles i d'uns ulls atòmics qualsevol de les veritats de l'escala humana. Per exemple, que els tramvies encara corren.

Literatura literària

Edmond Jaloux ens parla en *Les Nouvelles Littéraires* del 19 de setembre de la primera versió francesa de l'obra de Katherine Mansfield, una lírica espiritualista de gran sensibilitat: els retalls d'aquesta traducció, un llibre de correspondència, que Jaloux ens ofereix, són reveladors d'una molt delicada pregonesa de sentiments. La literatura femenina se'ns mostra sovint amara de sentiments—sentiments delicats, naturalment. D'altra banda és tot el que esperem o allò que principalment esperem de la inspiració femenina, ja que no és cap secret per ningú que des de l'edat de pedra la ginecòfilia unànime del sexe fort ha decidit atorgar a la dona els més delicats atributs del sentiment. La dona literata respon amant a aquesta reputació, i així escriu i així ens delecta... quan reix.

Jo no crec, però, en aquest sentiment fement, ni tan sols des del punt de vista maternal, que és el més universalment admès. Jo crec que la dona és preponderantment passional, però poc dotada per al sentiment. És dèbil i voraç. La major dosificació de debilitat o de voracitat fa el temperament femení més passional o més sentimentalista; rarament sentimental.

Quan la dona s'ha d'expressar literàriament ho fa gairebé sempre sentimentalment. Si és una dona intel·ligent no deixa de descobrir la falsedat i misèria d'aquesta posició pseudo-espiritual, i aleshores tota la seva cultura s'esmerça a disffressar de sentimental el seu fatal sentimentalisme. Així les més fines literates, les més colpidores, són llibrescament. L'astúcia femenina sabrà més o menys disffressar també aquest literaturisme. Sovint el camuflatge és inconscient i sobretot subconscient, com gairebé totes les manifestacions de la psiqui femenina. La dona no sembla pas, per regla general, estar dotada per a la percepció directa: l'empirisme que es tramet xiuxiuejant de velles a donzelles supleix les falles de subconsciència que una part primordial de l'instint, l'instint de conservació, provoquen en la seva adaptació a la vida socialitzada. La dona esdevé així una gran intuitiva d'actituds indefinibles però escientment pragmàtiques.

Sense les suggestions de la literatura masculina no es produiria pas la literatura femenina: són el declinament de l'activitat literària femenina. Una gran pintora, una gran escultora, una gran compositora musicalista no les hem conegut mai per la raó que el mateix la música que la pintura i l'escultura són arts que no admeten els sentiments camuflats: la manca de visió directa hi és molt més ràpidament i molt més escandalosament delatada que en el cas de la literatura.

Es homes ens deixem seduir sovint per les literates que excel·leixen perquè la dona és per nosaltres el més preciós complement fisiològic, i sobretot perquè en el fons de la nostra ànima tenim molt recòndita però molt viva l'ànsia que alhora la femella sigui, per nosaltres mascles, un complement espiritual. Gran part del sexe masculí es donaria vergonya de confessar aquest pregon feminisme, però és evident que la major part dels homes s'hi rabegen i adhoc en fan ostentació inconscient quan son en amor; i s'hi embruteixen quan la dona ha estat prou fina per a simular aquella pregon identificació. Jo no em recatré pas de dir que em compto entre aquests anhelants. És clar que de vegades es dona el cas contrari: un canvi de papers. Però aquests casos són excepcionals, sovint d'una anormalitat provocada per causes alienes a l'amor espontani i irremissible, o simplement d'una anormalitat morbosa.

El camuflatge literari és més notori en la literatura mística que en la profana. De Teresa de Cepeda a Maria Lenéru, això és patent: la teologia, l'hagiografia, una hermenèutica més aviat pueril, la més carrenciosa poesia pietosa són els cabdals elements que pasten, mouen i desenrotllen la literatura religiosa femenina; de tal manera que adhoc en les excepcionalitats genials, com és el cas de Santa Teresa, aquests elements de suggestió i d'impuls entelen, frenen i mistifiquen la impetuosa i personalíssima visió de la mística abulencia. Hom sospita, hom preveu que en un altre més menys coaccionador Teresa d'Avila hauria escrit coses, si bé potser no més sublimes, tal vegada més cristal·lines o més diamantines, dintre una mateixa temperatura espiritual. Aquest sembla ésser també, en un ordre d'idees més temporal i més baix de to, el drama de l'encisadora Maria Bashkirtseff, el d'Emília Brontë i el d'aquesta Katherine Mansfield. Els arbres de la literatura priven aquestes escriptores de veure el bosc de la natura. No diré que siguin aptes per veure'l com cal, però sí més com cal. Els sentiments delicadíssims i sovint commovedors que salten a la literatura lírica i espiritualitzada d'aquestes i d'altres literates del sentiment, ho fan no pas des de la vida, sinó des de les idees, des de l'altra literatura, la literatura del sexe contrari, el remotíssim i exòtic sentiment masculí. Les grans sensitives espiritualistes com Teresa de Cepeda són tan rares com les sensitives materialistes: potser només existeix una Maria Chapdelaine, la qual probablement no ha existit mai.

No és que les dones literates siguin incapaces de sentir la vida ni d'expressar-la literàriament, sinó que la senten d'una manera *sui generis*, d'una manera paleolítica, i encara l'han d'expressar amb el llenguatge sentimental de l'home: llenguatge d'un altre clima, d'un altre paisatge, d'un altre pla-

meta sentimental. Dones tan subconscientment amatents com qualsevulla altres dones a les exigències del servei de la vida, les literates reixen una tasca encara més curiosa i difícil, reixen la gesta de fer passar com a propis els sentiments que els homes, enormement més humans, els presten. Els propis sentiments les dones no gosarien mai ostentar-los, o potser ni tan sols gosien explorar-los. Sense ésser monstruosos, els horritzariens com si ho fossin. I les dones més clarividents els trobarien desplaçats en un món massa evolucionat. Potser només en un matriarcat podria florir una veritable poesia, una alta literatura femenina. Tal vegada això sigui possible quan el femipisme hagi donat de si tot el que hagi de donar. Tot és possible, adhoc la hipòtesi contrària. Aleshores, si aquella literatura femenina es produís, potser els homes no l'entendríem.

Cal pendre aquesta tesi en les seves línies generals. No totes les dones són d'una intel·ligència passiva, ni tampoc són totes elles mancades de sentiments. D'altra banda són incomptables els exemplars mascles que es troben mancats d'intel·ligència i de sentiments. Fins es pot dir que de tot temps hi hagué una preponderància d'aquests homes desproveïts de tan excel·les qualitats, i entre l'élite es generà sovint, sobretot en els seixanta anys darrers, una activa propedèutica de la inintel·ligència i de la inhumanitat. Aquest mateix Jaloux que esmentàvem al començ de les presents ratlles encara respira amb brànquies d'idealisme vuitcentista. Vegeu si no com parla de la personalitat de Katherine Mansfield en el paràgraf següent, el qual transcrivim en francès per raó de la impossibilitat que hi ha d'endevinar ben bé el que algunes frases que semblen inconnexes volen dir:

«Si son Journal nous renseigne mieux que les Lettres sur la vie intime de Katherine Mansfield, du moins celles-ci nous apprennent ce qu'a été sa vie de relations et il faut bien reconnaître que l'une est aussi nécessaire que l'autre, qu'elle n'est pas vaine et qu'elle nous révèle sous un jour aussi sincère que la première, puisque, si d'une part, nous devons légèrement nous déformer dans nos rapports avec le monde extérieur en subissant son influence, par contre, l'excès de solitude nous raidit dans une posture et atrophie beaucoup de nos possibilités.»

Malgrat l'enterbolament de les paraules centrals d'aquesta oració, sabem per la frase final, que n'és la clau, quina idea porta de cap el cèlebre crític parisenç: l'oposició pejorativa del món exterior al món interior i la deformació que el contacte amb el món exterior imposa a la personalitat. Idea molt enraonada, tan enraonada que algun lector es preguntaria, una mica irritat per la llargada d'aquest passatemp, si ve gaire a tomb la cita francesa.

Certament la llargada del present allegat és excessiva, sobretot si el lector vol tenir en compte que fins ara tota aquesta prosa és oferta tan sols a guisa de preàmbul. I és justament per raó d'allò que té d'enraonada, de massa enraonada, la cita en qüestió, que voldria cridar l'atenció de l'honorables públic. Voldria dir que aquest enraonar és un enraonar ocios i pernicios, i que aquell qui prengui aquestes idees com si fossin l'Evangelí malgasta un temps preciós. En efecte, és un fals punt de partida l'establiment d'aquesta irreductibilitat, per no dir antítesi, del món interior i del món exterior. És precisament el contrari que ens dona la realitat, ço és, que el món interior és correlatiu del món exterior; aquell és indispensable a aquest; sense el món exterior no hi ha món interior. En conseqüència és un error greu i cabdal de suposar que el contacte amb el món exterior pugui ni poc ni molt deformar la personalitat; tot al revés, el món exterior forma la personalitat. Pot ésser que també la transformi; però mai no podrà deformar-la, per la senzilla raó que no existeix el prototipus, l'*étalon*, de la personalitat. Déu, que pot ésser posat com a prototipus universal, podria també servir per a sortir del pas en aquesta ocasió; però, a part que la Divinitat és incognoscible, no se la pot entrellucar o intuir sinó fent-se molt humil; i tant com ens fem humils així mateix anem despuntant-nos de la superstitió de la personalitat.

Car es tracta ben bé d'una superstitió. Les impureses de la realitat han ferit mon cor, diu el desgraciat intel·lectual, tot torçant el coll. I s'ho creu, i fins se'n sent realment infortunat, perseguit per la gelosia dels déus. I bé, a la realitat no hi ha impureses per a l'artista: tot hi és pur, valuos i de primera mà. Ja ho deia un poeta líric de gran envergadura i de màxima personalitat, Stéphane Mallarmé: *Le quotidien, si précieux à saisir...* És això: fins el més roï del món exterior és preciós: tant com l'home sàpiga veure-ho serà destacada la seva personalitat. Si el poeta ho és de debò, no en tindrà prou de saber veure directament el món exterior perquè la seva personalitat ecolgui. Li mancarà aleshores, encara, no perseguir la personalitat. Cal llençar-se al món exterior com un simple campana o com un banal espectador, sense manies ni prejudicis literaris; mai amb la propoètica del primer actor i protagonista. I bé, això no ho pot pas fer tothom. Per regla general les literates i els literats de psicologia feminada no en són capaços: s'han de limitar a experimentar la vida, adhoc la vida eterna, segons la literatura.—Tots plegats són literats del sexe feble, més encisers elles que ells.

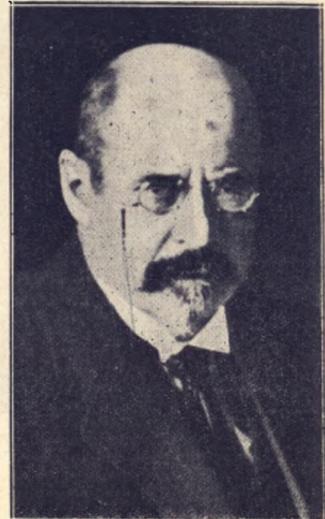
JOAN SACS

Del carrer Mercaders a Xangai i Hangxéu

Pels barcelonins que sabem com és difícil, en determinades circumstàncies, travessar el carrer de Mercaders, és imposant un volum de prop de 250 pàgines titulat *A travers de la révolution chinoise*.

Vandervelde ha anat a Rússia, a la Xina, al Japó.

Quant a la U. R. S. S., per Vandervelde la darrera conseqüència és: «L'estada allí és la millor de les lliçons de coses en favor del socialisme democràtic i en contra del bolxevisme.»

Vandervelde

Quant a Xina, la cosa pinta diferent segons el llibre de Vandervelde. El gran belga que ha travessat el gran país amuralat, s'ha sentit afalagat pels xinesos. Hi ha donat conferències sobre el socialisme, sobre els principis de Sun-Yat-sen, sobre les relacions econòmiques internacionals. I això en Universitats completament europeïtzades, en Cambres de Comerç on ha estat després (junt amb la seva companya de viatge, la seva muller Jeanne-Emile Vandervelde) seguit amb banquets exquisits de cuina francesa.

En mig de la guerra civil, el Comitè nacional xinès de Recerques científiques invitava el gran estudiós a parlar a Mukden, a Pekin, a Xangai, a Nankin i a Canton. Això ha fet que les observacions de Vandervelde es fonamentin sobretot en les dades facilitades per intel·lectuals i gent ben situada de Xina. El poble l'ha vist des del seu vagó o des del cotxe oficial. Això fa que les seves observacions siguin, potser, unilaterals i, per tant, optimistes.

Travessar la Xina anant ben acollit arreu, saber-se afalagat, admirat i comprès, travessar Xina parlant únicament francès i anglès i relacionant-se únicament amb personalitats xineses que poden comprendre aquests idiomes i les subtils filosòfiques que en aquestes llengües són dites, no és, potser, pròpiament travessar la «révolution chinoise».

Goethe recollí de la Revolució francesa, principalment, una notació fidelíssima dels hostals on sabien el que era la luxuria i el sabien servir delicadament i els noms de les dames aristocràtiques que l'invitaven a beure. S'acosta una mica a això la visió de Xina de Vandervelde, encara que decantant-se cap el costat intel·lectualista — per dir-ho així —. Ha anat a experimentar l'Europa i, potser més pròpiament, els Estats Units, a la Xina.

Per nosaltres, el que esvera és pensar què podria passar — salvades totes les distàncies — el dia que un Vandervelde vingues a experimentar els medis intel·lectuals de les nostres futures revolucions.

El socialisme de Vandervelde aquí es desorientaria tant com a Xina i cercaria segurament en va la màquina intel·ligent que sempre i arreu del món ha mogut totes les revoltes. Aquests ministres d'afers estrangers que desfilen pel seu llibre (M. C. T. Wang), que ortografien el seu nom a l'americana i parlen l'anglès com un senador dels Estats Units; aquest M. Hu Han-min, president del Yuan legislatiu i líder de l'ala dreta del Kuomintang, dirigent del vell partit de Wang-Chin-wei, tindrien entre nosaltres unes equivalències desnudades de fons intel·lectual i filosòfic.

Per això, del llibre de Vandervelde que comentem es dedueix un gran ensenyament per als nostres revolucionaris: El fons intel·lectual, o, millor si es vol, el fons intel·ligent, és indispensable a tota revolució.—V.-J.

EL LLIBRE DEL DIA:

EVA

per

Carles Soldevila

Preu: 5 ptes.

De venda:

Llibreria Catalònia

17, Plaça de Catalunya, 17

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

GRANS NOVETATS EN
CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

ARMAND OBIOLS

LES ARTS - DISCOS

El monument a Pi i Margall PROJECTOR

Amb tot i haver parlat diverses vegades d'aquesta qüestió, avui voldríem tornar a insistir. Després d'haver recollit totes les dades possibles referents als projectes de l'escultor Blai, i estudiar degudament el problema, sense apassionaments polítics, mantenim el nostre criteri de refusar aquest projecte; però, en canvi, ens plau fer constar que rectificarem la solució que abans

«monumental» acordada. Vingué el 14 d'abril i aleshores es desfermà la demagògia més insospitada com a suport d'una plataforma política. El raonament ja el sabem: com que als reaccionaris monàrquics els molestava el monument a Pi i Margall, s'havia d'erigir tot seguit, fos com fos. Per fer enrabiar, doncs, les panteres negres de la reacció, tots els altres pacífics ciutadans havíem de sacrificar-nos a la contemplació i presència d'un altre monument, resum apoteòsic del mal gust modernista de finals de segle.

Val a dir, però, que aquesta demagògia, sortosament, no ha prosperat. Un diari, tan poc suspecte de reaccionari com *L'Opinió*, ha prescindit des del primer moment de tota plataforma política, per enforçar la qüestió en els termes estrictament estètics i urbanístics. Ens plau reconèixer-ho, i cal agrair-ho.

Deixant de banda la política, anem concretament al nostre tema.

Comencem per analitzar els tres dictàmens enviats a la Comissió.

El dictamen de l'Associació d'Arquitectes de Catalunya, després d'un raonat estudi del projecte de l'escultor Blai, per a emplaçar-lo en la cruïlla del Passeig de Gràcia i Avinguda del 14 d'Abril, informa en sentit rotundament desfavorable a aquest emplaçament; i no sols pel projecte de Blai, sinó també per tot altre possible monument de dimensions més reduïdes.

Tres llocs aconsella: l'un en l'Avinguda del 14 d'Abril enfront de la que fou residència reial, l'altre en una futura plaça en els terrenys del Turó Parc, i el darrer en el cim de Montjuïc, amb motiu d'alguna nova urbanització.

No negarem que aquests tres llocs siguin més indicats pel projecte de Blai que el de la cruïlla esmentada, però nosaltres no els recomanariem de cap de les maneres, perquè entenem que no són prou centrals, i, per tant restarien importància a l'homenatge projectat.

El dictamen tramès per l'admirat escultor Josep Llimona i l'arquitecte Pere Domènech, coincideix amb l'anterior quant al criteri de no acceptar la cruïlla del Passeig de Gràcia i Avinguda del 14 d'Abril com a lloc adequat per situar-hi el monument d'en Blai. L'indret recomanat per aquests dos artistes és la Plaça de Tetuan. Al nostre entendre, aquesta plaça és, evidentment, un lloc encertat per aixecar-hi un monument, però no el de Pi i Margall, per al qual voldríem un emplaçament de major categoria.

El dictamen de l'arquitecte Manuel Vega i March (q. e. p. d.) és partidari de col·locar l'obra projectada per Blai a la cruïlla esmentada. El judici d'en Vega i March, respecte el projecte de Blai, era: «En su parte escultórica, admirable y verdaderamente afortunado. En su parte arquitectónica, no tan admirable y, desde luego, mucho menos afortunado; lo que es sensible, pues todo monumento, sean cualesquiera sus manifestaciones representativas, es esencialmente un conjunto de Arquitectura.»

Veiem, doncs, que a l'autor de l'únic dictamen favorable a l'emplaçament citat, no li acaben de satisfer les condicions arquitectòniques del projecte de Blai. Creiem innecessari remarcar la decisiva importància dels elements arquitectònics en una obra de tal empresa.

El principal raonament que exposa el senyor Vega i March en defensa de la col·locació del monument a la referida cruïlla, és perquè «ponga digno remate a la belleza del Paseo de Gracia, enlazándolo con la Avenida de Alfonso XIII (anotem que l'escrit porta data del 6 de desembre de 1930), no en forma de uno de tantos cruces, sino destacándolo como solución de continuidad a favor de ellas.»

De manera que la justificació essencial d'aquest emplaçament, és ja de provocar — gràcies a les enormes dimensions — una solució de continuïtat en la perspectiva del Passeig de Gràcia.

Hem de recordar que aquest objectiu ja fou aconseguit en temps de la Dictadura, amb la font terminal dedicada a Minerva. Per experiència coneixem el deplorable resultat d'aquesta solució urbanística. Seria, per tant, lamentable, seria denigrant haver d'enderrocar, després, un monument dedicat a un

mar el greu problema del tràfec que motivaria l'erecció del projecte de Blai en el lloc esmentat. Sols direm que el coeficient d'ocupació que s'admet com a promedi en vies de regular tràfec, és 0'25, i en el nostre cas (amb una planta de 18 metres de diàmetre) resulta de 0'76. I amb aquest coeficient, no és possible ordenar la circulació i ni tan sols practicar-la.

Perquè un monument situat en el centre d'aquella cruïlla no fos un destorb per a la circulació de vehicles en direcció rectilínia, l'àrea de la seva planta hauria d'ésser molt reduïda; màxim cinc metres de diàmetre. Però, aleshores segurament trobaríem que el volum de l'obra seria insuficient per la finalitat a què està destinada i ensemis mirada com element decoratiu emplaçat en aquell lloc.

Adhuc cal fer avinent que un monument no es deu situar en el centre d'una cruïlla on constantment circula tota mena de tràfec. Per la dignitat de l'obra és necessari un cert espai de repòs al seu voltant, en el qual hom pugui venerar-la i admirar-la, per tal de retre homenatge a la personificació del monument.

Per tot això, rectificarem el criteri que temps enrera havíem exposat en defensa de

POSTAL DE MANOLO.—Manolo es posa la boina una mica espellifada, donant-se un cop al clatell. Clatell de Manolo, poblat i turbulent de cabells grisos. Portava una papellona de vidre damunt del nas. Ai, Manolo! Com devia entabanar les mosses. Ara vénen aci, a sentir-lo, mentre modela el cap de la senyoreta Equis, a Sant Feliu de Codines, sota una llum exacta de quaranta cinc graus d'obliquïtat. Manolo parla de París i de Premià de Dalt. Ai, Manolo, anem. Massa etiqueta! Agafeu la bufanda, la samarra, el bastó corb, i anem carretera enllà, si les vostres paraules de pebre poden repicar sobre els cimals. I ens en anem. I se'n va ell, carretera avall, bambolejant, saltant sobre el seu reuma, llençant crits, amenaçant marxants, explicant facècies, xiulant, tafanejant, cantant, rient, sobre la terra roja vallesana, modelable i precisa com cap altra.

NO INAUGUREU, oh pintors!, les vostres exposicions ciutadanes fins al moment precís que els models de tardor, per a senyores, siguin llençats a la popular admiració. Tingueu en compte, oh artistes!, que si la pintura està de moda en els salons mundans, les vostres teles il·lusionades són simplement pretextos perquè les altres teles — les dels vestits — siguin exposades damunt dels cossos fins, una mica iodats, de les immigrants de la ciutat rejoyenida de llums. Tants triomfs haureu vosaltres com elles. La victòria d'un model sobre d'un altre motivarà segurament una alegria dilapidadora que es transmetrà al marit, aquell qui comprarà el vostre quadro per a penjar-lo, cuidadosament penjat a l'inrevés, a la sala de rebre.

QUIN DIMONI munta la ploma de Xavier Nogués, i li descendola les figures hièràtiques i profundes? Perquè aquells homúnculs escarransits semblen eixits de sota dels mantells solemnes, amb riota de bergant que sorprèn un àngel. Un dia sortien — com aquelles bèsties monstruoses de Brueghel, de Patinir, del Bosco —, se li escapaven materialment de la ploma, Xavier Nogués, dignificador de la tragèdia, va desvirtuar la força dramàtica dels fills que com a les legendes, eren concebuts per obra de dimoni. Fou aleshores que els va posar aquells bigotassos de raspall de sabates, deixant-los eternament grotescos i inofensius. — P.

Maqueta del projecte de l'escultor Miquel Blai

L'aspecte que presentaria la cruïlla del Passeig de Gràcia i la Diagonal amb l'enorme embalum del monument

haviem proposat per una altra que, naturalment, considerem superior.

Abans d'analitzar el problema concret, recordem breument que l'aspecte polític s'ha infiltrat, indègudament, en una qüestió essencialment estètica.

En temps de la monarquia ens fèiem càrrec de les poques probabilitats que tenia l'erecció d'un monument a Pi i Margall. Però a tots els republicans d'abans del 14 d'abril que teníem tractes amb el ram de les belles arts, no ens dolia aquest perllongat ajornament de l'homenatge a l'autor de *Les Nacionals*, perquè amb la realització del projecte de Blai hauríem fet un greu tort i ridiculitzat la memòria del nostre eminent patri. Preferíem que no tingués monument, abans de dedicar-li l'atzagaïada

dels il·lustres presidents de la primera República Espanyola.

Hem de fer constar, a més, la nostra estranyesa de veure que el dictamen del senyor Vega i March no té cap paràgraf referent al greu problema de la circulació.

Havent analitzat els dictàmens, passem ara a exposar el nostre punt de vista.

El projecte de Blai. — Al nostre entendre, aquest projecte és inacceptable, no sols col·locat en la cruïlla del Passeig de Gràcia i Avinguda del 14 d'Abril, sinó en cap altre indret de la ciutat. Amb tot i reconèixer que hi han alguns comptats fragments escultòrics d'apreciable estima, el seu conjunt és deplorable. Fem constar, tot seguit, que el seu autor sols es limità a plasmar la forma de monument que li fou indicada. Ens plau remarcar aquest fet, en desgreuge del distingit escultor senyor Blai. Malgrat tot, refusen aquest projecte per considerar-lo estèticament insuficient a l'alta finalitat que perseguim.

L'emplaçament. — Un dels llocs menys a propòsit per erigir el monument de Blai és la cruïlla esmentada. En una urbanització radial com la d'aquest indret de la ciutat, no hi escauria la forma d'un monument que presenta: un front principal, dues façanes laterals i un punt de vista posterior de menor importància. Aquest projecte — deixant a part el seu valor intrínsec — seria més indicat per al final d'una gran avinguda; però no en mig d'una cruïlla on la visualitat ha d'ésser igualment preferent en tots els seus punts de mira.

A més, les grans dimensions de l'obra (més de vint-i-un metres d'alçada), són desproporcionades al lloc d'emplaçament.

Per aconseguir els punts de vista que reclama l'obra, necessitariem distàncies tres o quatre vegades majors de les que disposem en aquell indret. Malgrat tot, hi hauria, també, una desproporció entre l'excés volum de la massa i l'escassa distància als edificis que l'envolten.

La circulació. — Ens falta espai per expo-

la solució ideada per Carles Soldevila a *La Publicitat* i proposada per Lluís Massot en una sessió municipal, d'erigir un obelisc en el centre de la cruïlla esmentada.

Creiem, doncs, que s'ha de refusar el centre d'aquesta cruïlla com a lloc d'emplaçament, pels inconvenients d'ordre urbanístic, ensems que per motius d'ordre moral.

La solució que proposem. — A poca distància d'aquest centre comença el *parterre* comprès entre l'Avinguda del 14 d'Abril i la font terminal del Passeig de Gràcia. En aquest *parterre* central és on recomanem l'emplaçament del monument a Pi i Margall. Sens dubte, el lloc seria més escaient, guanyaria de categoria i s'evitaria el problema de la circulació.

Aquesta solució seria semblant a l'adoptada pel cèlebre escultor Carpeaux en la seva famosa fontana de l'Avinguda de l'*Observatoire* a París. Allí, com en el nostre cas, hi ha una cruïlla de diversos carrers davant d'un passeig central superior. I, amb tot i que a París l'espai de la cruïlla és molt més gran que el de Barcelona, el monument de Carpeaux està situat en el començament del passeig central superior.

No cal considerar l'admirable troballa de l'obra de Carpeaux. En el lloc que proposem podria obtenir-se un resultat semblant. I encara que no hi ha els castanyers de l'Avinguda de l'*Observatoire*, els plàtans del Passeig de Gràcia suplirien aquells per a emmarcar, així mateix, el futur monument, el qual hauria d'ésser, al nostre entendre, en forma que no obstruís la perspectiva del Passeig de Gràcia. I per la prompta solució, encarregaríem un projecte de monument de les característiques anotades, als intel·ligents arquitectes municipals senyors Florensa, Vilaseca i Falguera, que tant excel·liren en la reforma de les Cases Consistorials.

Aquesta és, doncs, la solució que creiem més adequada per honorar dignament la memòria de l'egregi patri Francesc Pi i Margall.

MÀRIUS GIFREDA

GUTENBERG, S. A.
Maquinària Típic Filatèria de bronze, Tintes i Utilatge per les Arts Gràfiques
Aguillers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

La màquina d'escriure de qualitat

CASA ORBIS
F. FERRER AYMAR
Clarls, 5 : Telèfon 19763
BARCELONA

PAPER CARLETS OLOT.
el paper de fum, català més antic i acreditat

P. MALLA FRÈ
SASTRE
Rda. St. Pere, 24 Barcelona

—Ep! Què feu aquí dalt?
—Campanya per l'abaratiment de les sub-sistències. Prescindeixo dels intermediaris en el consum del vi.
(Le Rire, Paris)

L'estiuejant que torna sense diners ni bil·let. — Quin sobresalt! Em pensava que era el revisor!
(Punch, Londres)

—Escolta, mamà; què en fan dels cotxes atrotinats?
—Els venen a ton pare.
(The Passing Show, Londres)

—Em doneu unes localitats que estan darrera una columna!
—No val la pena d'amoinar-s'hi. Fan una obra molt dolenta.
(Judge, Nova York)

El fres (molt oportú).—Entreu, entreu. Mireu el que han fet les rates aquesta nit.
(Ric et Rac, Paris)

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

mudes i sonores - patent num. 121288 - aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Fontanella, 10, 1.er, 2.ª - Tel. 16606

Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.er: MADRID

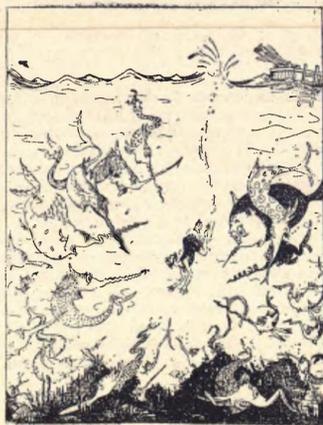
ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU

VERDAGUER, CALLÍS, 3, 5, 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

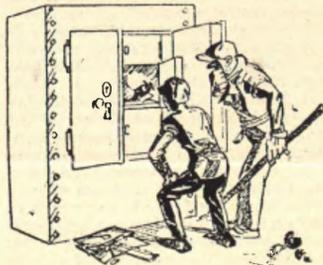
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON

14856

—Deixeu-lo estar, deixeu-lo estar! És aquell que s'empassa sabres a la fira!

(Judge, Nova York)

LA CRISI ALEMANYA

—Tanta feina, per trobar-hi només un tros de salsitxa!
—Pobre home! Deixem-hi cinc marcs, Karl?

(Lustige Blätter, Berlín?)

El judge.—Ara, digueu el que fèieu el 22 de juny de 1929, a les vint-i-dues i trenta quatre minuts.

L'acusat.—Era a casa, mirant el rellotge i el calendari.

(Life, Nova York)

—Saps alguna cosa d'aquesta dona?

—A penes res... només quatre coses per dir-ne una mica de mal...

(Punch, Londres)

—Vés a avisar el contractista que la bastida s'ha ensorrat.

—Ja ho sap. És a sota.

(Pages gaies, Yverdon)

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades **GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ** que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastenia, Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que liguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Soivré**,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les **Gragees potencials del Dr. Soivré**, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme, amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a **5'50 ptes.** flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—Dirigit-se i trametar 0'25 ptes. en segells de correu per al franquèig a **Oficines Laboratori Sòhatarg**, carrer del Ter 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'Albuminúria, Lítiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses, Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidors general

FORTUNY, S. A.

Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

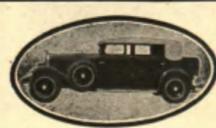
Correus: Aparat 190
Teleg.: "Carburros"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Bergà (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA. Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

Hispano
Suiza

Automòvils
20 CV - 46 CV

IDEAL

RECEPTOR RADIO AMERICÀ
DE 4, 5, 6, 7, 8, y 9 TUBOS

/SUPER-HETERODIN/, DINAMIC/, TUBOS
PENTODE MULTI-MU

EN VENDA A LES
MILLORS CASES DEDI
CADA AL ARTICLE

DISTRIBUIDOR
PER A ESPANYA **CASA PUJOL** HOSPITAL 41
BARCELONA

Suscriviu-vos a MIRADOR

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr.

que viu a

carrer n.º es subscriu a **MIRADOR**

del preu fixat de **2'50 ptes.** trimestre.

..... de de 193.....

Signature